

VESTNIK

NOTICIERO

Ob 25-letnici vetrinjske tragedije

II

1970

XXI

VESTNIK je glasilo slovenskih svobodnjakov, vključenih v ZDSPB. Izdaja ga konzorcij. Predsednik Edi Škulj, Ramón Falcón 4158, Suc. 7, Buenos Aires. Ureja uredniški odbor: Miha Benedičič, Karel Mauser, Anton Skubic, Rudolf Smersu. Upravnik: Janez Kralj, Ramón Falcón 4158, Sucursal 7, Bs. Aires.

VESTNIK (Noticiero) es el informativo de los combatientes anticomunistas eslovenos. Editor y redactor responsable: Eduardo Škulj, Ramón Falcón 4158, Sucursal 7, Buenos Aires.

VESTNIK (Noticiero) is the voice of slovenian anticommunist veterans.
Ovitek: arh. Jure Vombergar

Naročnina: Argentina 700 pesov, Južna Amerika: enakovrednost v dolarjih, ZDA, Kanada: 3.50 dolarja, Evropa: enakovrednost ameriško-kanadske naročnine. — Za letalsko dostavljanje doplačati 3.50 dolarje.

Imprenta: Talleres Gráficos Vilko, Estados Unidos 425, Bs. Aires (33-7213)

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 970.247.

VESTNIK-NOTICIERO

1970/II — 10-4-1970

Director: Eduardo Škulj, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires (7)

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 1.036.986

Karel Mauser

OB PETINDVAJSETI OBLETNICI

Za suhimi dejstvi zgodovine je mnogo več, kakor je na prvi pogled videti. Dogajanja v preteklosti ostanejo na nek način skrivnost, zakaj spočeta so bila v dušah ljudi in temu spočetju priti do konca in do dna je nemogoče. Zgodovinar lahko postavi destva, do neke mere nagibe in njih razvoj, tistih najtanjših niti, ki so se pletle in razpletale v dušah zgodovinskih osebnosti, pa tudi najresnejši zgodovinar nikoli ne bo do kraja razvezal. Vsak človek je zase skrivnost. V njem sta ljubezen in sovraštvo, pravica in krivica, poštenost in nepoštenost.

In priznajmo si, čeprav je za to stoletje tako neznanstveno slišati — tudi zgodovina je del večnosti. Edino v njej je dokončno spoznanje.

Četrto stoletje je preteklo, odkar smo begunci, četrto stoletje vetrinjske tragedije, četrto stoletje, odkar je doma komunizem na oblasti. Ko gledamo nazaj, si moramo tudi še danes priznati, da odgovore na mnoga vprašanja hrani le večnost.

Daleč so že taboriščna leta. Bil je to čas, ko so ljudje šli vase, ko je bil duh še močan in množice združene. Bili smo živo občestvo.

Petindvajset let je dolga doba. Naši otroci, rojeni na veliki prelomnici, so danes zreli ljudje. Mi, ki smo dogodke pred petindvajsetimi leti doživljali in nas je bolečina dušila, smo dozoreli. Blizu smo večnosti. Mislim, da je zelo prav, da iz te čudovite bližine gledamo nazaj, iz bližine presodimo preteklost in sedanost in napravimo zaključke zase.

Odhod od doma, vetrinjsko polje, vrnjeni in pomorjeni, taborišča, razseljevanje po kontinentih — toliko je vsega! Kaj smo se naučili, za koliko smo postali notranje bogatejši, v kaj smo usmerili svoje

sile, kaj smo slovenski skupnosti dali in kaj od nje prejeli — kaj sploh smo po petindvajsetih letih?

Morda je bolje, če zastavim vprašanje drugače. Kaj bi morali biti še po petindvajsetih letih? Iz prepričanja načelni!

Ne iz strahu, kaj bodo drugi rekli ali mislili. To je votla načelnost. Iz prepričanja! Vpitje, trkanje na prsa, širokopotezno mahanje z besedami — to je bilo. Tako izkazujejo prepričanja otroci. Zrel človek ga izkazuje s ponosnim mirom in z ravno hojo. Bojim se, da smo v petindvajsetih letih prav to zgubili. Iz prepričanja načelen človek zna prevzeti delež napak, prevzeti delež odgovornosti, prevzeti delež dela. Prav tega je po petindvajsetih letih manj in manj. Vedno več je tistih, ki bi napake radi obešali drugim, odgovornostim se izmikali in delo prepuščali drugim.

Hoteli bi biti samo še sodniki.

Lahko je biti sodnik, najlažje. Sodnik čez preteklost in sedanost. Lahko je biti čarovnik — čarovnik za bodočnost. Vedno najdeš ljudi, ki so pripravljeni soditi in obsojati sočloveka in v bodočnost vsak rad gleda z rožnatimi upi. Težko pa je izvrševati svoje dolžnosti v skupnosti, težko je opominjati na treznost in rabsodnost in za bodočnost postavljati samo tiste temelje, za katere veš, da bodo vzdržali in niso v oblakih.

Vetrinjsko polje danes ni več tako, kakor je bilo pred petindvajsetimi leti. Spet je obdelano, mnogo je zazidanega. Takšno je tudi polje pri Teharjih. Vode v podzemnih jamah, ki so jih nekoč ustavljala trupla mrtvih, spet mirno teko. Kosti mrtvih je pokrila mivka.

Zunanosti se spreminjajo. To je nujnost. Če pa smo v petindvajsetih letih spremenili svojo notranjost, če smo svojo načelnost prilagodili zunanjim spremembam, če smo zavoljo te ali one ugodnosti pripravljeni zapreti usta, potem je z nami po petindvajsetih letih hudo narobe.

Navadili smo se hlastanja. Kriv je tega svet, v katerem živimo in notranja praznosta, v katero jadramo. Hlastamo za velikimi novicami, včasih za velikimi sanjami. Največkrat zato, da bi napolnjevali praznino, ki nas muči.

Pa je rešitev tako preprosta.

Mirnost! Za petindvajsetletnico bi morali nazaj k njej. Mirnost je

najgloblje znamenje za posest resnice, najmočnejše znamenje za mo-
žatost in najblažja pot za srečavanje.

Najlepša čednost, ki je v petindvajsetih letih med nami najbolj
izginila. Malo je še mirnega govorjenja, malo še mirnega razpravlja-
nja. Vse postaja samo še ogenj. Res je — gori, toda za njim ostaja
pepel. Siv pepel in nič drugega.

Za mirnostjo je vselej globoka steza, za mirnostjo je vselej spoznanje.

Morda je prav zavoljo tega najlepši delež mrtvih.

Ne obhajajmo petindvajsetletnice s pogrevanjem starih zgodb.
Te so okvir preteklosti. Vzemimo iz tega okvira sliko, sliko kakršna
je bila, s temnimi in svetlimi barvami. To je naša slika. Ne delimo
temnih barv drugim in ne jemljimo svetlih samo zase. Vzemimo celo
sliko — to smo mi.

Načelnost iz prepričanja in mirnost sta najlepši poti do mrtvih.
Pa tudi edina poroka, da bo naša navzočnost v tujem svetu še vidna
čez desetletje. Ne pozabimo:

Samo načelni in mirni ljudje lahko soustvarjajo lepši svet.

Jeremija Kalin — Dr. Tine Debeljak

VETRINJE

Strežnik: Vetrinjski tabor!

S hisopom jih pokropi,
z vejico roženkravta in rožmarina,
z blagoslovljeno vodo večnega spomina!

Njih rane — kot škrlat krvave —
bolj kot rosa se bodo svetile
na ostrih rezinah trave,
bolj kot srež se bodo iskriale,
na trnih nočne goščave,
kjer šla je njih bosa pot skoz brinje,
da visoko v nebo se vstopi
kot cesta zvezd za v vek iz veka —

v bleskih ran žareči Geniji
Ljubezni Domovinje!

Strežnik: Vetrinje!

Tabor brezdomnega Človeka!
Sramoten žig v čelo Evropi!
Tenčica črna čez lice Sloveniji!
Nož skozi srce Materinje!
Vetrinje!
Joj! !
S hisopom jih pokropi!

S hisopom jih pokropi
te slovenske bataljone,
vriskajoče iz zmag,
zdaj na vetrinjski poljani
brez orožja
kot človek nag —
le Milost Božja
ga drži na dlani.
Z vero v Albijone
in njih besede
so šli v vojaške rede,
stopili na kamijone —
a z drvečega teka
pojoči tropi
so pali v muke Smrti,
kot so kazali načrti
izdaje gostinje.

Strežnik: Vetrinje!

Tabor izdanega Človeka!
Sramoten žig v čelo Evropi!
Tenčica črna čez lice Sloveniji!
Nož skozi srce Materinje!
Vetrinje!
Joj! Joj!
S hisopom jih pokropi!

S hisopom jih pokropi
te mrtvaške križevoptce,
nage mučenike
skozi ječ krike,

povezane kot na povodce
na blede žice,
zasramovane, zapljuvane v lice,
zlakotnele, poniževane,
na vretena natézane
razčetrverjene in razrézane
in v srce zaklane:
pregnane v hribe
pod nože kot pod ostre šibe,
pehane nad brezen obronke
s telesi kot rože potonke
in s streli v vratove
vržene v podzemske rove,
v jame in prepade
med kamenje in gade,
kopá h kopi,
krvava reka...
O zemlja slovenska,
kdaj boš zrna semenska
dvignila iz jame katynje?

Strežnik: Vetrinje!

Tabor ubitega Človeka!
Sramoten žig v čelo Evropi!
Tenčica črna čez lice Sloveniji!
Nož skozi srce Materinje!
Vetrinje!
Joj! Joj!! Joj!!!
S hisopom jih pokropi!

S hisopom jih pokropi,
z vejico roženkravta in rožmarina,
z blagoslovljeno vodo večnega spomina —
to slovensko vojsko
in njih muko herojsko!
Njih rane — kot škrlat krvave —
bolj kot sneg se bodo blestele od Slave
na našega neba lesketu
v vek iz veka —
mavrica po vesoljnem potopi! —
v bleskih ran žareči Geniji
Ljužezni Domovinje!

Strežnik: Vetrinje!

Tabor spečih vojščakov, zagrinja jih zemlje
plast,
leže ob Matjažu v pričakujočem krogu,
da vstanejo z njim, ko odpre jim Čas veka —

Mašnik: v Ponos in Čast:

SLOVENIJI!
EVROPI!
SVETU!
BOGU!

Strežnik: BOGU!

Vsi: BOGU! AMEN!

(Iz „Velike črne maše za pobite Slovence“)

Miha Benedičič

VEČNA VAM SLAVA IN SPOMIN!

Vam, najboljšemu delu slovenskega naroda,
Vam, ki ste bili njegova mladost in prihodnost,
Vam, prostovoljnim borivcem za svobodo in človeka dostojno življenje,
Vam, borcem proti zločinu morije in ropu, proti uničevalcem lastnega na-
roda med najhujšo dobo narodne razdelitve in okupacije
— VEČNA VAM SLAVA IN SPOMIN!

Vi idealisti, v večni borbi na prednji straži, ne samo za svoj narod, ampak
za ves krščanski svobodni zapad, v katerega zmago ste z nami —
še živimi soborci — tako sveto verovali;
Vi mučeniki, razoroženi, okradeni, naloženi v vagone in zaklenjeni vanje
ter po načrtu izročeni v strašno smrt
— VI STE NAŠI NESMRTNIKI, KI BOSTE VEČNO ŽIVELI IN
KAZALI PRAVO POT BODOČIM RODOVOM!

Dokler bo živel en sam Slovenec, ne bo pozabljen Kočevski Rog, ne Te-
harje, Hrastnik in Zagorje, ne bodo pozabljene krimske jame — sami ne-
ovržni dokazi partizanske podivjanosti in popolnega zverstva.

Dokler bo živel en sam Slovenec, bo vsemu svetu pričal, kako so komunistične zveri mučile in pobijale lastne neoborožene brate v tisočih in tisočih, ki so jim bili izročeni v zaprtih vagonih — že po končani vojni.

Domobranci, vaški stražarji, četniki in drugi protikomunistični borci slovenske in druge narodnosti, ki spite v neznanih grobovih po slovenski zemlji — za Vašo zadnjo in največjo žrtev za Boga in slovenski narod in za dani zgled

— NAŠA ZAHVALA IN PRIZNANJE!

Vas slednji manj kot mi ni storil,
več, kot mi vsi, je žrtvoval.

Pred enaindvajsetimi leti

Razočaranje narodov vzhodne in srednje Evrope po končani drugi svetovni vojni je bilo nepopisno. Komunistem je zasedel polovico Evrope. Samo peščici ljudi je uspelo, da se je rešila na zapad, ogromna večina prebivalcev teh narodov pa je ostala v krempljih komunističnih tiranov.

Protikomunistični begunci, ki jih je družila podobna usoda (vsak narod je imel svoje Vetrinje), so se polagoma organizirali in začeli pripravljati skupne akcije. Ena prvih in največjih takih akcij je bilo mogočno protikomunistično zborovanje v prvi polovici maja 1949 v New Yorku v Carnegie Hall-u. Zborovanje je organizirala skupna protikomunistična organizacija „Za skupno stvar“. Udeležilo se ga je ogromno število beguncev, med njimi okoli 50 političnih prvakov, ki so zastopali narode in prebivalce trinajstih držav za železno zaveso. V imenu Slovencev se je tega zborovanja udeležil predsednik Narodnega odbora za Slovenijo dr. Miha Krek, ki je imel ob tej priložnosti tudi tehten in pomemben govor.

Po govorih, v katerih so zastopniki narodov za železno zaveso slovesno izjavili, da bodo združeni delovali za osvoboditev svojih narodov, je bila sprejeta naslednja resolucija:

Ker se je največja vojaška zmaga v zgodovini spremenila v pravi politični poraz za one sile, ki so za svobodo,

ker agresivni svetovni komunistem razširja svojo diktaturo in oblast vedno dalje tako v Evropi kot v Aziji in deli svet v narode, ki še uživajo svobodo in v one, ki živijo pod jarmom organizirane manjšine mednarodnega komunizma,

ker je kruta tiranija komunizma sovražna vsaki veri in skoro vsem osnovnim pravicam človeka,

zato zastopniki 350 milijonov ljudi, ki so vsi enako tlačeni pod pritiskom komunističnih diktatur, zatiranih narodov Albanije, Bolgarije, Češko-Slovaške, Estonije, Madžarske, Jugoslavije (Srbov, Hrvatov in Slovencev), Latvije, Litvanije, Poljske, Romunije in Rusije, obljubljam, da bomo vzajemno delali za osvobodjenje naših narodov. Prizadevali si bomo, da sami uredimo vse medsebojne nesporazume, ki bi nas mogli deliti. Vzdrževali se bomo načenjanja kakršnih koli spornih zadev v narodnostnih in političnih vprašanjih, dokler ne dosežemo osvobodjenja od skupnega sovražnika komunizma. Utrjevali bomo našo solidarnost in skupnost v ciljih in namenih, vse za stvar osvobodjenja.

Sklenemo dalje, da bomo ohranili skupnost in solidarnost tudi po osvobodjenju tako, da bi naši narodi živeli skupaj v miru in svobedi, v duhu Atlantske karte in v soglasju z velikimi cilji Združenih narodov. V istem duhu in namenu bomo sodelovali v raznih federacijah, ki bi odgovarjale željam naših narodov in splošnim interesom Združenih narodov ali pa bomo skušali take federacije ustvariti.

Ugotavljamo, da osvobodjenje naših dežel pomeni za nas, da se organizirajo v naših domovinah vlade na principih demokracije, osebne svobode in enakopravnosti pred zakoni.

Nato je dr. Miha Krek v imenu vseh demokratičnih slovenskih političnih strank podal svojo izjavo, v kateri je povedal, da so že 3. maja 1945 — še pod nacistično okupacijo — slovenske demokratične politične stranke tajno sklicale slovenske narodne predstavnike na zborovanje. Takrat so zadnjič zborovali svobodno izvoljeni voditelji slovenskega političnega življenja. Na tem zborovanju so sklenili, da se bodo do konca borili za narodno osvobodjenje, za narodno samoodločbo in demokratično vlado.

Dr. Krek je nadaljeval, da je nekaj dni nato vso Jugoslavijo od nacistov prevzel komunistični diktator. Narodni odbor za Slovenijo, ki je bil na omenjenem zborovanju izvoljen in potrjen, je moral oditi v svobodno tujino, da tam nadaljuje boj proti komunistični tiraniji.

„Srečen sem,“ je dejal dr. Krek, „da morem danes v imenu vseh demokratičnih slovenskih političnih strank izjaviti, da Slovenci z vsem srcem odobravajo predložene resolucije in da ogromna večina slovenskega naroda komaj čaka, da bi se v resoluciji postavljeni cilji uresničili in dosegli.“

„Prepričan sem, da govorim v imenu ogromne večine slovenskega naroda, ko zagotavljam, da Slovenci odklanjajo vsako komunistično diktaturo, kot so odklanjali nacistično in fašistično in hočejo z vsemi močmi sodelovati v skupni fronti vseh narodov proti komunizmu.“

„Združenje demokratičnih narodov naj vsem izvojuje in zasigura pravico narodne samoodločbe in demokratične vlade, ki bo znala in morala varovati osnovne človeške svoboščine, kot so napisane v Atlantski karti.“

„Slovenci iskreno želimo sporazumnega, složnega in učinkovitega sodelovanja tako med jugoslovanskimi, kot med vsemi ostalimi narodi Evrope in sveta.“

„Zaupamo, da bo pod vodstvom Združenih držav Amerike svet premagal sedanjo strašno nevarnost in krizo.“

Govor dr. Kreka je bil sprejet z velikim odobravanjem.

O zborovanju je obširno pisalo ameriško časopisje. Poročilo o njem je priobčila tudi „Slovenija“ dne 1. junija 1949, katere urednik je bil Vinko Lipovec.

Dr. Krek je pozneje ob neki priložnosti izjavil, da je bilo to najbrž največje in najširše protikomunistično zborovanje. J. M.

VETRINJSKO PISMO

Naš zvezni predsednik pisatelj Karel Mauser je leta 1966 obiskal Vetrinje in napisal v Vestnik (števil. 8-9, leto 1966) silno lepo in pretresljivo črtico, ki jo tukaj ponatiskujemo.

Če človek obstane na pokopališču in nato hodi od groba do groba, mu imena in rojstni ter smrti podatki prično govoriti. In to nemo govorjenje je najgloblje, najbolj iskreno in najbolj resnično.

To nemo govorjenje sem slišal v vetrinjski cerkvi in na vetrinjskem polju. Pozno popoldne sem prišel tja in ko sem s ceste zavil skozi obok in prišel na veliko dvorišče, sta me presunila samotnost kraja in mir, ki je ležal na starinskem zidu in v starem drevju. Tu se ni nič spremenilo. Vse, kar se je tedaj zgodilo, je otrpnilo in obstalo kakor ura v kmečki hiši, če je nekdo umrl.

V rokah držim velik šopek krvavordečih nageljnov. Prav na ta dan je pred enaindvajsetimi leti odšel eden največjih transportov, zdi se mi, da sem prišel za hip prepozno, da so bili še pred uro tukaj in da sem jim želel dati rože za srečno pot. Ravno nasproti mene je veliki in zapuščen trakt starega samostana, polknice na nekaterih oknih so odtrgane in vise na zid, nekaj oken je ubitih.

Onstran vhodnih vrat je čudna zavesa sestavljena iz barvastih trstik. Menda zato, da bi branila muham v cerkev. Trstike rožljajo kakor drobne, nabrane kosti, nanizane na vrvico.

Stojim v cerkvi z rožami v naročju, omočim prst v kropilniku. Isti je, vanj je segalo po blagoslovljeno vodo tisoče prstov, ki jih že zdavnaj ni več. Držim svojo dlan na mrzlem kamnu in se mi zdi, da se dotikam vseh rok, med njimi so prsti tudi mojih prijateljev in znancev.

Nekoč je pesem slovenskih beguncev plavala pod oboki, pesem vseh, ki so živeli tam zunaj na velikem travniku. Sedeli so po teh črnkastih klopek z ozkimi naslonili in gledali v kronano Mater božjo. Na novo pozlačena stoji na oltarju, kakor je stala takrat, za njo čudovita okna, poslikana, da se človek mora čuditi.

Čisto sam sem v cerkvi in vendar vem, da je čisto polna. Da so vse klopi zasedene in da narod stoji tudi po sredi. Kakor takrat. Ne vidim jih, toda čutim jih in grem po sredi cerkve v rožami v rokah do oltarne mize. Prinesel sem jih vsem tem za enaindvajseti spomin.

Grem mimo oltarja na desno stran. Prav tam spredaj v steni je spominska plošča v latinščini, ki ji je besedilo sestavil rajni škof dr. Gregorij Rožman. Pod njo je mizica, nanjo denem rože. Krvavo gore proti beli steni in proti plošči.

Sedem v klop in sedim med mrtvimi. Govorim z njimi in to je bil najlepši pogovor v mojem življenju. Z živimi ljudmi govoriti je tolikokrat muka, z mrtvimi govoriš tako, da poslušáš.

In kakor da govore z besedami velikega svetopisemskega Joba:

„O da bi se zapisale moje besede! Da bi se začrtale v knjigo z železnim črtalom na svinčeno ploščo, ali da bi se z dletom vsekale v kremen! Zakaj vem, da moj Odrešenik živi, in poslednji dan bom vstal iz zemlje. In zopet bom obdan s svojo kožo in v svojem telesu bom videl svojega Boga. Jaz ga bom videl, jaz sam, in moje oči ga bodo gledale, in ne druge. To upanje počiva v mojih prsih.“

V vetrinjski cerkvi ni žalosti, tam ni obupa, tam v tistih klopek, ki so bile prazne, pa sem čutil, da so vendar polne, je strašna vera, tako močna vera, da bi mi vsi večkrat morali romati tja. Tam so bila nekoč vrata za večnost tisočerin in na svoj način so ostala odprta, da lahko pogledamo skoznje. Mislim na vero in na upanje svete Cerkve, ki je v prvih stoletjih izgubila toliko svojih izpričevalcev. Obglavljeni, z ognjem umorjeni, s sulicami predrti, od divjih zveri raztrgani so odhajali k svojemu Bogu. Težke so bile te izgube in gotovo je Cerkev bolelo in žgalo. In vendar je znala celo ob mučenih otrokih najti duha zmagoslavja, ki v Cerkvi ob teh izpričevalcih še vedno živi.

V vetrinjski cerkvi je duh zmagoslavja ostal za vrnjenimi in mi vsi to dejstvo pozabljamo. Vedno in vedno se vračamo samo k žalosti, k obupu. Skušamo s telesnimi očmi presojati žrtve, kakor da nam njih duhovno bogastvo nič ne pomenja. In vendar je ravno tu njih največja zapuščina. Duhovno bogastvo, v katerem borba proti komunizmu dobiva najmočnejšo in najglobljo osnovo.

Iz cerkve grede se ustavim pri župniku Mušgerju. Star gospod je, koščen in živi v velikih sobanah starega samostana. Rad je vzel za maše,

Cerkev v Vetrinju

V letu 1964 je bila v vetrinjski cerkvi vzdana plošča, za katero je sestavil besedilo škof dr. Gregorij Rožman. Plošča ima naslednje besedilo:

IN HONOREM B. MARIAE VIRGINIS
PROFVGI EX SLOVENIA, FRATRVM
MEMORES HINC IN MANVS INIMICORVM
A. D. MCMXLV TRADITORVM.
DE TRANSOCEANIS TERRIS RENOVATIONI
HVIVS TEMPLI PARTEM GRATI TRIBVERVNT

Slovenski prevod se glasi: Na čast blaženi Devici Mariji, v spomin bratom, izročnim v roke sovražnikov v letu Gospodovem 1945. Hvaložno prispevali za prenovitev cerkve slovenski begunci iz prekomorskih dežel.

da jih opravi za vse mrtve, in ko sediva, obudi nekaj spominov na majske dni pred enainvajsetimi leti.

Nato se peljem mimo vetrinjskega polja. Hiše, ki rasto po njem, so mu spremenile obraz. Žalost, skrbi in obup so z leti pronicnili v globino. Morda bi kdo od živih še našel prostor, na katerem je nekoč bival. Toda težko. Zunanji obraz je drug, nespremenjen je ostal samo notranji.

In ko se počasi vozim mimo, mi prihajajo v spomin besede iz sedmega psalma, ki se molijo v jutranjicah za rajne. Kakor da jih govore mrtvi svojim krvnikom:

„Bog je pravičen sodnik in Bog, ki vsak dan grozi njim, ki se ne spreobrnejo. Naj sovražnik svoj meč nabrusi, naj svoj lok napne in ga nameri: le zase pripravlja smrtno strele, dela iz svojih puščic plamenice. Glej, pripravlja nesrečo, spočne hudobijo in rodi prevaro. Jamo izkoplje in jo izdolbe, a padel bo v grob, ki ga je naredil. Njegova hudobija se obrne na njegovo glavo in njegova nasilnost se zvrne na njegovo teme.“

Vetrinjska cerkev in vetrinjsko polje ostajata za menoj. In trdno vem, da so mrtvi, ki so nekoč živeli na tem polju, s svojim strašnim molkom svojim sovražnikom podrli več, kakor moremo mi živi.

Podirajo s svojo nevidno, toda neprestano pričujočnostjo.

Mrtva straža so, ki vedno živi.

Karel Mauser

— — —

„Komunistična partija v Jugoslaviji je porabila željo, ki je živela v vseh naših srcih, osvoboditi se okupatorja in njegovega terorja, da bi izvedla politično in socialno revolucijo in prišla na oblast. V ta namen je organizirala Osvobodilno fronto. Na podlagi enciklike papeža Pija XI. „Divini Redemptoris“ o brezbožnem komunizmu smo spoznali, da je to največja nevarnost, ki je kdaj grozila slovenskemu ljudstvu. Naša pastirska dolžnost je bila, da smo svarili pred to nevarnostjo in jo skušati preprečiti.“

škof dr. Gregorij Rožman

„Menda ne misli g. T. resno, da je Šmihelčan Rožman, ki so mu že v drugem razredu ljudske šole zaradi slovenščine prisoljene klofute nemškega učitelja vzbudile tako narodno zavest, ki je nič ubiti ne more, da je ta postal izdajalec naroda in začel sodelovati z nacisti, ki so mu vse škofijsko imetje ukradli in vse bližnje sorodstvo razlastili in preselili. Šaj nisem zverina, ampak človek z vestjo in vero v odgovornost pred vsevednim Bogom.“

škof dr. Gregorij Rožman

SPOMINI NA VETRINJ

Želim zapisati nekaj spominov, ki še niso bili zapisani in niso znani.

Začenjam z dogodki v Podgori na Koroškem, pri tisti hiši (pošti) pred mostom čez Dravo, kjer so Angleži prevzemali nemške skupine.

Držal sem se komandanta Gorske divizije majorja Mehleta, ki me je že v Kranju vzel v štabno službo. Pred nami je prišlo do Podgore že več domobranskih skupin, ki so bile pomešane z nemškimi skupinami. Zaradi te pomešanosti niso delali Angleži nobene razlike med našo in nemško vojsko. Ta način prevzemanja domobrancev ni bil všeč majorju Bitencu Mirku pa tudi ne ostalim domobrancem. Vsi smo bili mnenja, da moramo takoj nekaj ukreniti, da se naša vojska predstavi Angležem ločeno od Nemcev. Prav tedaj se je pred pošto ustavil majhen angleški tank. Bili smo tedaj tam p. Odilo, dr. Meršol in jaz. Stopili smo k tanku in p. Odilo in dr. Meršol sta prosila za razgovor s častnikom, ki je bil v tanku. Častnik je bil takoj pripravljen za razgovor. Oba imenovana gospoda sta častniku razložila razliko med nemško in našo vojsko in sta prosila, da našo vojsko ločijo od nemške in nas sprejmejo v svojo zaščito. Jaz sem tedaj stal tik ob tanku. Vse, kar sta p. Odilo in dr. Meršol povedala, je častnik sproti sporočal brezžično v Celovec. Dr. Meršol je nato častniku prevajal, kar sem jaz povedal o amerškem pilotu Brashu, ki smo ga našli v Zalogu in katerega je zdravil dr. Meršol.

Ta razgovor je imel za posledico, da smo — sodim, da se je to zgodilo po nasvetu častnika v tanku — sestavili delegacijo parlamentarcev, ki naj bi odšla na angleško vojno komando v Celovec. Na razpolago sta bila dva avtomobila, ki jih je poveljnik Vule Rupnik zaplenil Tomšičevi brigadi v znanem spopadu pred dravskim mostom. S tema avtomobiloma, na katerima je bila bela zastava, so se odpeljali general Krener, dr. Basaj, dr. Bajlec, dr. Meršol, dr. Jelenc, major Mehle, kapetan Tomic, še neka oseba, katere imena se ne spominjam, in jaz.

Med potjo se je našemu avtomobilu, ki ga je šofiral kapetan Tomic, predrla guma. Člani delegacije, ki so bili na našem avtomobilu, so se stlačili v drugi avto in odbrzeli naprej. Dogovorili pa smo se, da se dobimo na glavni policiji v Celovcu. Ko smo avto popravili, smo odhiteli za njimi in se podali na glavno policijo, kjer so bil Angleži. Za tolmača pa jim je bil Slovenc, ki je prihajal kot Zmagoslavov kurir v Kranj, kjer sem bil jaz v domobranskem štabu. Zvedeli smo, da je bila naša delegacija tam, da pa se je že odpeljala dalje. Kam se je odpeljala, tega nam niso hoteli povedati. Pač pa so nama naročili, da naj s svojim avtomobilom slediva vojaškemu jeepu v razdalji 50 metrov. V jeep sta se vsedla angleški vojak in naš tolmač in sta vzela smer proti Vrbskemu jezeru do Poreč in potem levo v

gozd, kjer se je nahajalo več zakamufliranih kamionov. V primerni razdalji sva sledila jeepu in tako prišla v štab 8. armije.

Bilo je tam mnogo častnikov in vojakov. Videla sva tuđ ustaške častnike, zastopnike Madžarov, ki so ves dan čakali na razgovor s poveljstvom osme armije. Midva sva se prijavila in takoj je prišel k nama mlad častnik ter nama po našem tolaču povedal, da je bila naša delegacija tukaj pred nekako 20 minutami in da je dobila navodila, da naj se naše edinice pripravijo za prevoz v Italijo, v Palmanovo; nama pa je ta častnik dejal, da lahko kar takoj odideva v Palmanovo, ker imava avto. Tudi je bil pripravljen nama dati dovolj benčina za pot in potrebne listine. Odgovorila sva mu, da sava ne bova šla v Palmanovo, ker spadava v štab naše vojske in se bova zato vrnila k naši vojski.

Vrnila sva se v Podgoro. Naši delegati so bili že tam. Takoj se je izvršila velika sprememba. Naše edinice so se ločile od nemških, in Angleži so jih ločeno sprejemali in napotili dalje. Ker je že nastopila noč, smo prespali kar v Podgori, drugo jutro pa smo šli čez most, oddali orožje in nadaljevali pot v Vetrinje.

Blizu kupa orožja je stala skupina gorenjskih četnikov in med njimi major Bitenc, ki je želel, da bi vsaj nekaj prostovoljcev ohranilo orožje in se vrnilo v hribe ob meji. Nekaj jih je bilo, ki bi bili pripravljeni to storiti, ali pozneje so vsi oddali orožje.

V Vetrinju sem ostal pri majorju Mehlotu. Našel sem in demontiral sem nemški furgon, ki je imel radio-oddajno postajo in nekaj zdravniškega orodja. To orodje je prevzel dr. Janež, ki se je držal našega štaba. Ta izprazen furgon je bil nato sedež štaba Gorske divizije.

Nekoga jutra me je major Mehle poslal v Celovec s pošto za generala Krenerja. Peljal sem se z motorjem. Bilo je precej megleno jutro. Blizu mesta zagledam sredi ceste mladega fanta, brez kape in brez pašu, v angleški uniformi. Ustavil sem motor in ga vprašal, kam gre. Fant mi je povedal, da je Ljotičev sin. Rotil me je, da naj povem našim in vsem, da so odpeljali Srbe v Jugoslavijo; on pa je ušel iz transporta.

Povabil sem ga na motor in ga odpeljal k generalu Krenerju. Oddal sem pošto in povedal, da sem pripeljal Ljotičevega sina, ki bi rad povedal nekaj važnega. Nato sem takoj odšel. Še istega dne popoldne sem zvedel (videl tega nisem), da je mladi Ljotič na zaslišanju pri Drčarju in Kovaču. Držal sem se v bližini barake, kjer je bil zaslišan, da bi bil na razpolago, če bi me potrebovali.

Pričeli so se transporti Slovenske narodne vojske. Z drugim transportom bi morala odpotovati tudi Goska divizija. Angleži so dovolili, da gre lahko tudi naš avtofurgon v kolono skupaj z angleškimi kamioni. V tem furgonu smo bili: major Mehle, Milko Pirih, dr. Janež, Jože Vidmar, Jože Šuštar in jaz. Kolona se je začela pomikati proti izhodu vetrinjskega taborišča. V prepričanju, da pridejo naše družine čez tri dni za nami v Ita-

lijo smo se od njih kar površno poslovili (vsaj jaz). Ko pa se je kolona ustavila, se mi je približala žena in mi na uho povedala, da naj počakam in ji pomagam iti v porodnišnico. Major Mehle mi je to dovolil in še šuštarju je naročil, da naj mi pomaga poiskati kak nemški avto, da odpeljeva ženo. Res sva kmalu našla primeren avto (policijski), na katerega so se poleg moje žene vsedli še dve moji hčerki in še očetova družina. Odpeljali smo se v Strassburg, ki leži 60 km daleč od Celovca, kjer živi neko oddaljeno očetovo sorodstvo.

Ko sva družino oddala sorodnikom, sva se s šuštarjem vrnila v Vetrinje. Bilo je že proti večeru, ko sva srečala prof. Janeza Gruma. Povedal je, da se je vrnil dr. Jancž iz Pliberka in povedal, da gredo transporti v Jugoslavijo. Domobrancem je bilo naročeno, da naj se razpršijo. Mehi je svetoval, da naj se vrnem k ženi v Strassburg. Ubogal sem ga. Skupaj smo se nato odpeljali na dom mojih sorodnikov. Jaz sem tam ostal, dočim sta prof. Janez Grum in Jože Šuštar naslednje jutro odšla v Vetrinje. V Strassburgu se mi je rodil dne 2. junija 1945 sin. Božji dobroti in temu dogodku se imam zahvaliti, da se nisem odpeljal s transportom, od katerega se je le malokdo rešil. Rečil se je že v Pliberku dr. Jancž, nekaj pa se jih je rešilo tako, da so poskakali iz vlaka (Močilnikar Franc, brata Smoleta in še nekaj drugih) ali ušli iz Teharij.

Spominjam se tudi tega, kako vznemirjen je bil major Bitenc, ko so se začele širiti govorice, da pošiljajo našo vojsko v Jugoslavijo. Neprestano je na poveljstvu naše vojske zahteval, da naj se pošlje čim več izvidniških patrol, ki naj bi ugotovile, kam gredo transporti. Tudi dr. Meršol se je zelo trudil, da bi zvedel resnico glede transportov.

—
— — —
—

„Z božjo pomočjo hočem — in moram — vztrajati na mestu, kamor me je Bog postavil in do zadnjega bom isto učil in opominjal: Naj pride tudi to, kar mi groze: naj me na kose razcekaajo, ali pa, kakor ljubljanske komunistke želijo, da me na Kongresnem trgu živega zažgo, do zadnjega bom trdil in učil, da je brezbožni komunizem največje zlo in najhujša nesreča za slovenski narod. In ko že več govoriti ne bom mogel, se mi bo iz umirajočega srca še dvignila poslednja prošnja, ki jo za svoj narod vsak dan ponavljam: Razsvetli, Gospod, zaslepljene...“

Škof dr. Gregorij Rožman

Vetrinjska tragedija – posledica Jalte

V zgodovini se je že mnogokrat pripetilo, da so mogočni in zmagoviti vladarji delili države, pokrajine, cele kontinente, ne da bi povprašali ljudi in narode, ali jim je ta delitev všeč ali ne. Spomnimo se Napoleona, na dunajski kongres in sveto alijanso, na delitve Poljske, kolonialno politiko evropskih držav itd.

Svoj vrhunec pa je delitev sveta gotovo dosegla v Jalti. Tam so trije možje po svoji mili volji delili ves svet in odločali o usodi vseh narodov in držav. In to se je dogajalo v času, ko je veljala slovesno proglašena Atlantska listina z vzvišenimi načeli o samoodločbi narodov.

Rekli smo, da so v Jalti delili svet trije možje. Toda vedno bolj postaja jasno, da je tako v Teheranu, še bolj pa v Jalti in v Potsdamu svet delil en sam mož — Stalin ob odobranju ali le slabotnem neuspešnem upiranju ostalih dveh soigralcev — Roosevelta in Churchilla.

O razgovorih in sklepih jaltske konference, ki se uradno imenuje „krimska“, je že precej literature, toda je silno nepopolna. O konferenci ni namreč nobenega uradnega stenografskega zapisa. Vse, kar je uradnega, so samo tako imenovani „sklepni dokumenti krimske konference“, ki obsegajo: sklepni komunike, protokol o sklepih krimske konference in tajni sporazum o Japonski (ki pa ni bil objavljen takoj ob sklepu konference). Razni avtorji, ki pišejo o krimski konferenci, so mnenja, da je bilo tam opravljenih in podpisanih še več tajnih dogovorov, ki pa niso bili uradno nikdar objavljeni. Glede teh krožijo po svetu razna besedila in ne vemo sedaj, katero je resnično, zlasti kar zadeva vračanja ljudi v komunistične države.

O tem vračanju se ni govorilo prvič šele v Jalti, ampak že mnogo prej. Že na konferenci v Teheranu, kjer so se obravnavala zlasti vojaška vprašanja in manj politična, so na zahtevo Sovjetov govorili in sklepali o tem, da bodo vsi, ki so sodelovali v kakršnih koli vojaških formacijah in so prišli v uniformah zaveznikom v roke, izročeni državam, katerim pripadajo.

Ta sklep je bil nato — zopet na zahtevo Sovjetov — v Jalti ponovno potrjen v tajnih dogovorih, ki pa — kot že rečeno — niso bili objavljeni. Sovjetski delegati konference s Stalinom na čelu, ki so tajni dogovor izsilili, so vsebino tega dogovora takoj sporočili komunističnim strankam po svetu in zlasti vsem partizanskim poveljstvom in od teh je šele svetovna javnost zvedela za te nečloveške sklepe.

Na temelju omenjenih tajnih dogovorov so bili tisoči in tisoči Slovencev, Hrvatov, Srbov, Rusov, Ukrajincev, Ogrov in dr. izročeni komunističnim oblastem. Znano je, kako brezobzirno so ta vračanja vršili Angleži in Amerikanci v pokrajinah, ki so jih imeli zasedene. O tem imamo

že obširno literaturo (glej o tem pretresljivo poročilo dr. Tineta Debeljaka v Slovenski Besedi). Uradni ameriški in angleški arhivi glede tega vprašanja še niso odprti. Da bi se odprli in bili svetovni javnosti na razpolago, se zlasti trudi Amerikanec Julius Epstein, s katerim je v zvezi naš rojak Stanko Meršol.

Veliko vprašanje in velika uganka je, kako je bilo mogoče, da so zastopniki dveh najbolj civiliziranih držav na svetu pristali na zahteve Stalina po nasilnem vračanju ljudi v komunistične države.

Na to vprašanje daje nekaj odgovora Conte v svoji knjigi „Jalta, relitev sveta“, kjer pravi, da je npr. Roosevelt prišel v Jalta, voljan plačati, kolikor bodo zahtevali, samo da napove Sovjetska zveza čimprej vojno Japonski in da se po končani vojni zgradi nova svetovna organizacija za ohranitev miru. Stalin je pristal na obe zahtevi pod pogojem, da sprejmeta Roosevelt in Churchill „nekatero“ njegove zahteve glede Poljske, Jugoslavije, razkosanja Nemčije, nemških reparacij, kaznovanja vojnih zločincev, zahteve po treh sovjetskih glasovih in pravici veta v bodočih Združenih narodih in bogato odškodnino za vstop Sovjetije v vojno proti Japonski.

Roosevelt je kar hitro pristal na vse te zahteve, ki so jih Sovjeti skrbno izbrali in dobro premislili, dočim se je Churchill nekaterim teh zahtev upiral, toda je končno popustil in podpisal dogovore, tako javne kot tajne, in je zato prav tako kot Roosevelt kriv dejanske rdeče zmage v drugi svetovni vojni in dejanskega poraza demokratičnih držav in kriv tudi — vetrinjske tragedije. Kajti slovenska narodna vojska je bila izročena komunističnim zločincem v roke s Churchillovim podpisom in s pomočjo angleških vojakov.

Pred 25 leti se je to zgodilo in posledice trajajo še danes. In ne samo, da še trajajo, z vsakim dnem je stanje slabše. Z vsakim dnem se širi sovjetska oblast in posest, z vsakim dnem se zmanjšuje odpor svobodljubnega sveta. Vedno manj je odločnih borcev proti največjemu zlu v zgodovini človeštva — komunizmu, in še med temi netijo razni rdeči agenti neslogo, cepijo njihove vrste, plačujejo medsebojne napade, sumničenja, namigovanja, osebne napade, razbijajo enotnost.

Kdaj bo prišel svet in z njim tudi Slovenci do pameti in do odločnega in enotnega nastopa zoper komunistično napadalnost?

Naša vernost je vrednota, ki je za nas značilna. In, ako je kaj hlapčevstva med Slovenci, naj bi ga zakrivila naša vernost? Pod pritiskom v preteklosti, ko bi marsikateri narod obnemogel, je bila vera ona vrednota, ki je dala moči Primorcem in Prekmurcem, da niso obnemogli, čeprav so morali njih duhovni pastirji v ječo in v pregnanstvo.

Msgr. Ignacij Kunstelj v pismu za Veliko noč

Materam mučencev

Petindvajset let poteka, kar so komunistični krvniki na vse mogoče načine morili naše soborce, brate po krvi in mišljenju.

V domovini se jih nihče ne sme javno spomniti, ne v cerkvi, ne izven nja.

Rdeči gospodarji so svojim biričem in klavcem postavili nešteto spomenikov, našim fantom pa je pravični Bog postavil spomenik — in to v Trnovem v Ljubljani s Pavličevo mamo iz Male čolnarske ul. Kjerkoli hođi Pavličeva mati, je živ spomenik svojih petim sinovom in drugim 43 fantom iz žare sv. Janeza. Vedno ima še upanje, da se bo kdo od njih še kdaj pojavil. Ali zaman jih pričakuje, ker so umrli pobiti od rdečih krogel. Mati je stara že čez osemdeset let in gre težko k maši, a vedno se najde kdo, da pospremi to ubogo ženo, ki ji je le Bog uteha v žalosti za izgubljenimi fanti.

Več je takih mater na slovenski zemlji in tudi med nami v tujini, ki so izgubile po več sinov. Te matere so nam v živ opomin na slogo med borci in drugimi rojaki, ki smo po božjem usmiljenju ostali živi, da pričamo vsemu svetu, da so naši bratje, pobiti od Kajna pred 25 leti, umrli po nedolžnem.

Ne pozabimo, da smo sinovi Slovenije, take kot jo je Bog ustvaril, ne pa kot so jo izmaličili komunisti. Žalostno je, da bivši borci brez potrebe pozabljajo na svoje brate s svojimi obiski domovine. Naj vsak pazljivo prebere Prešernove verze: „Manj strašna noč je v černe zemlje krili, ko so pod svetlim soncem sužni dnovi,“ potem pa naj se odloči, ali je prav tajiti, da si bil borec, in tako omalovaževati kri, ki so jo prelili naši bratje. Bili smo borci za svobodo in to moramo tudi ostati.

Če bomo med seboj enotni, bomo s tem najlepše podprli take žive spomine na svoje padle brate kot so Pavličeva mama, Pirčeva, Bajžljeva, Dolinarjeva in vse druge, ki jih je toliko raztresenih po slovenski zemlji in po svetu.

— — —

Bog ohrani, Bog blagoslovi
naših velikih tihe zibelke...
naših večjih temne grobove,
naših največjih sveti spomin.

Ivan Pregelj

POT V SVOBODO

Na prošnjo uredništva „Vestnika“ bom na kratko ponovil, kar sem napisal v Zborniku Svobodne Slovenije za leto 1966. Je to spomin na prve dneve na Koroškem, ko so partizani mislili, da smejo tudi na Koroškem preganjati naše ljudi.

Ko smo prekeručili boroveljski most in se bližali vetrinjskemu polju, kjer je že bila zbrana množica naših ljudi, je na odcepu ceste stal pok. urednik France Kremžar. Naročil mi je, naj grem s svojo, očetovo in Krannerjevo družino v Celovec in naj se namestim v vojašnici, kjer se zbirajo begunci in jih Angleži vsak dan odpremajo z vlakom v Italijo. To se je do tedaj res dogajalo; toda, ko smo prišli v vojašnico, tam ni bilo nikogar. Zato sem naročil svojim, naj počakajo v parku, da grem in poižvem, če ni zbirališče na kakem drugem kraju. Brž ko sem prišel na vetrinjsko polje, se je za menoj pripeljal Rado Škofic ter mi je povedal, da so partizani zajeli in odpeljali mojo družino. Pretreslo me je in iskal sem vozilo, da se vrnem v mesto. Major Anton Mehle mi je dal na razpolago svojo „pisarno“, ki je bila nameščena v nemškem vojaškem furgonu, v katerem je bila svojčas radiocodajna postaja. Dal mi je na razpolago tudi šoferja, domobranca šuštarja. Pridružili so se nama še Matej Roesman in dva domobranca z namenom, da pomagajo rešiti družine.

Zapeljali smo se v Celovec pred hotel „Evropa“, kjer so bili člani Narodnega odbora in tudi drugi naši ljudje. Prosil sem jih, naj posredujejo za rešitev družine pri Angležih, če je v njihovi moči. Na hodniku sem srečal gospo Danico Graparjevo, ki so ji partizani ugrabili moža zdravnika. G. Smersu mi je povedal, da pravkar pričakujejo angleškega poveljnika policijske enote. Ta je res kmalu prišel, a je povedal, da ljudi, ki so že v partizanskih rokah, ne morejo rešiti; zato pa svetuje, naj povemo ljudem, da naj ne hodijo v Celovec, ker je v mestu polno partizanov.

Vrnili smo se k našemu furgonu, katerega so med tem obkolili partizani. Šuštar in drugi domobranec sta mirno sedela v kabini, ko sva se približala z Matejem. V zamišljenosti nisem opazil partizanov, dokler nisem bil že tik furgona. Oblečen sem bil v obleki ameriškega pilota Mauriceja A. Brash-a, ki smo ga v novembru 1944 rešili v Zalogu in ga skrili pred Nemci. Nihče od partizanov okoli avtomobila se ni ganil; le opazovali so nas. Kar stopi partizan k Mateju in ga vpraša: „Si ti njegov tolmač?“ „Da,“ mu je odgovoril Matej in stopil vavto. Partizani so bili prepričani, da sem Anglež. Obleka rešenega ameriškega pilota me je rešila.

Brez ovire smo se vrnili na vetrinjsko polje, kjer sem srečal dekana Matija Škerbca, ki mi je povedal, da je moja družina že rešena. Povedal je, da je prav tedaj, ko so partizani hoteli odpeljati družino, prišel mimo nek

Anglež, katerega je prosil, da prepreči ugrabitev. Res je Anglež energično šel tja in jih rešil, da so lahko odšli na vetrinjsko polje.

V tej zvezi bi rad omenil, da se Angležem in Amerikancem še do danes ni zdelo potrebno in vredno preiskati, kdo je reševal in ščitil njihove pilote in kdo jih je neusmiljeno streljal. Resnica je, katero je tudi rešeni pilot Brash potrdil z uradnim dokumentom, da smo domobranci rešili zdravili in skrivali poleg Brasha še 14 zavezniških pilotov. Praz tako pa je resnica, da so partizani pilote, ki so odskočili na ozemlje, kjer so se oni nahajali (Borovnica, Velike Lašče in drugod), postrelili in ob koncu vojne niso imeli niti enega piloča, ki bi ga lahko živega izročili Angležem ali Amerikancem. Ameriške vojaške oblasti so to dejstvo zvedele, pa niso ukrenile nobenega koraka, ka se to razčisti.

Stane Bitenc

Ob petletnici odkritja spomenika junakov

V zadnjem dnevnem povelju, s katerim je po končani II. svetovni vojni maršal Alexander razpustil svojo armado, je svojim vojakom za slovo izrekel visoko priznanje, ko jim je dejal: „Odšli boste na svoje domove. V svojem novem življenju bo vsak izmed Vas ob obujanju vojnih spominov s prijatelji vedno lahko dejal, da je ponosen na to, da je bil pripadnik zmagovite 8. armade.“

Prav tako smo tudi mi Slovenci lahko ponosni, da smo se v velikem času pokazali velike, tudi in predvsem na bojnih poljanah. Ponosni smo mi, ki smo se borili ramo ob rami z danes že nesmrtnimi junaki. Ponosni mi vsi, da se v nas pretaka ista kri, s katero so junaki Slovenci pisali in pečatili zgodovinski dokument nesebične ljubezni do naroda in vere očetov.

Hvaležni smo jim za ta velik zgled jasnega vrednotenja osnovnih osebnih in narodnih dobrin, katere zanikuje marksistično-komunistična lažna ideologija.

Z odločnim nastopom nepreglednih vrst legionarjev, domobranskih čet in bataljonov ter polka Slovenske narodne vojske — nikdar premaganih — se je slovenski narod odločno uprl frontalni in podtalni sili komunizma; pokazal in dokazal je, da hoče biti sam gospod na svoji zemlji. Politična in vojaška intervencija tistih, ki že desetletja vpijejo v svet o pravici narodov do samoodločbe in o načelu nevmešavanja v tuje notranje zadeve, — le-ta je slovenske in jugoslovanske komuniste ustoličila na oblast.

To dejstvo so potrdili komunisti sami, ko so tako pohiteli z množičnimi pokolji dvanajst tisoč žrtvovanih: pomorili so jih kar brez sodnika in brez dušnega tolažnika.

1941 1945
SLOVENSKIM BORCEM ZA PRVO
CENO ČLOVEKA ZA SVOBODO
SVOBODO NARODA
OMIKO OVENCAM
S POROSTVOM
SPOMIN HVALEZNOST

A LOS HEROES ESCLE
DEFENSORES DE LOS DEBE
DE HOMBRE Y DE LA CIVILIZACION
JUSTIANA MARTIRES GLORIOSOS
MENDADOS EN ARAS DE LA
LIBERTAD HOY HOLLADA EN
EL MUNDO QUE VIVE
LA REGIDA COMUNISTA

PREZNILI SO V JAMO MOJE
ZIVLJENJE METALI KAMENJE
NAME TEDAJ GOSPOD SEM
KLICAL TVOJE IME REKEL SI MI
NE BOJ SE PR JER ZAL'S 538

1941 1945
SLOVENSKIM BORCEM ZA PRVO
CENO ČLOVEKA ZA SVOBODO
SVOBODO NARODA
OMIKO OVENCAM
S POROSTVOM
SPOMIN HVALEZNOST

Spomenik junakov v Slovenski hiši v Buenos Airesu

Edinstven primer množičnega umora naših junakov (pravniki so za tak umor postavili izraz: genocid) je hujši kot poljski Katyn. Pokolj poljskih častnikov se je izvršil še v času vojne vihre, pomor slovenske narodne vojske pa po zaključku vojne, ko je v Sloveniji že gospodovala rdeča vlada, kot edina redna oblast, ki nosi polno odgovornost za izvršeni narodni zločin.

Junakom smo dolžni ohraniti trajen spomin. Z največjo častjo in spoštovanjem naj se bodoči rodovi slovenske krvi klanjajo njim, ki so s svojo nedoumljivo in neizmerno samoodpovedjo in največjo žrtvijo poklonili slovenskemu narodu legitimacijo prvenca med branilci krščanskega zapada proti lažni teoriji in krvavi praksi komunizma.

Te kreposti in zasluge pokojnih, s slavo ovenčanih soborcev in junakov, so zgibale starešinstvo D. S. P. B. v Argentini, da je pred petimi leti dalo pobudo za postavitev dostojnega spomenika v Slovenski hiši v Buens Airesu v trajno počastitev spomina teh junakov.

Pobuda je našla med soborci in zavednimi slovenskimi emigranti takojšen odmev. Postavljen in blagoslovljen je bil spomenik, narejen iz argentinskega marmorja in bronu pa iz kamna s Triglava in prsti iz Orlovega vrha, v kateri so sprhnela trupla kočevskih borcev. Ta spomenik je sedaj slovensko Navje v Argentini.

Spomenik junakov je spomenik ljubezni, spoštovanja in zahvale. In pest slovenske zemlje, ki je v srcu spomenika, naj bo nam in našim prihodnjim rodovom simbol ljubezni in vez z rodno zemljo, obenem pa opomin, da ne bomo nikdar delali sramote njim — junakom, ki so nas s svojim zadnjim bojnim pohodom varno pripeljali v svobodo.

Stane Meršol

BIAFRA — svetovni škandal

Dne 12. januarja 1970 je po več kot 30-mesečnem boju za svobodo, samostojnost in obstanek zaenkrat klonila vojaško pred sovjetskimi topovi in bombniki s popolno podporo vlad angleško govorečih „velesil“ Velike Britanije, Kanade in ZDA, slabo oborožena, denarno revna in od vseh velesil zapuščena Biafra. Da, ponovila se je človeška tragedija skoraj ob 25-letnici vetrinjske in evropske tragedije (cf. Operation Kelhaul, tudi knjiga pod istim imenom, ki jo bo kmalu izdal Dr. Julius Epstein, Hoover Institute, Stanford University, Palo Alto, California, in katere predmet je prisiljena vrnitev protikomunističnih borcev in civilistov v Evropi po koncu II. svetovne vojne leta 1945); ponovila se je — ne kot smo se marsikateri bali — v obliko južno-vietnamske tragedije, marveč v obliki biafranske tragedije. Dve leti in pol je zapadni svobodni svet — to so vlade angleško govorečih držav sveta — gledal, kako ubogi milijoni umirajo od

lakote tako na biafranski kot na nigerijski strani. Kot po navadi, pomagali so samo na pol in bolj z besedami kot pa z dejanji, ki bi res kaj pomenila. Anglija, Kanada in ZDA se niso zganile, čeprav je ljudstvo omenjenih držav rotilo svoje vladne predsednike in predstavnike, naj vojno ustavijo in naj dovolijo Biafrancem in drugim večjim narodom Nigerije, da si sami odločijo svojo usodo in prihodnost. Edino francoski predsednik general Charles de Gaulle se je zavzel zanje; vsa čast mu, ker je velik mož, mož poguma in resnice! Samoodločba narodov je eden izmed najbolj osnovnih ameriških idej, toda v primeru Biafre, podobno kot poleti leta 1968 v primeru češkoslovaške in leta 1956 v primeru Maščarske, je padel na gluha ušesa. Pravica do samoodločbe velja torej le za tiste narode, ki jim to „velesile“ milostno dovolijo, kar pa jim po navadi dovolijo predvsem iz lastnega sebičnega razloga. Kar pa zadeva biafransko tragedijo, so mi nehote prišle na misel besede, ki jih je izrekel velik slovenski in mednarodni dobrotnik, našega očeta dolgoletni osebni in družinski prijatelj, nadvse spoštovani in dobri pokojni dr. Miha Krek, ob priložnosti, ko smo se on, Zmagoslav in jaz zadnjič skupno pogovarjali v Zmagoslavovi trgovini: „Vedno gre rajši narobe, kakor prav.“ Pa se res zdi, da je tako v življenju.

Torej, videli smo, kako sta takoj, ko je Biafra vojaško „padla“, Anglija in ZDA javno objavili, da bosta skupno pomagali stradajočim v Biafri. Ali pred letom dni, pred pol letom, jih o tem ni bilo mogoče prepričati: Milijon življeaj bi tedaj lahko bilo rešenih! ZDA so se vsaj takoj zavzele za to da se množično ubijanje Biafrancev od strani Nigerijcev prepreči in da se postavijo nevtralni opazovalci. Če bo to res uspelo in koliko Biafrancev bodo pred tem Nigerijci enostavno poklali (podobno kot so Titovci naredili v Sloveniji in Jugoslaviji maja in junija 1945), mogoče še dolgo ali nikoli ne bomo zvedeli.

Novembra 1969 sem osebno slišal, ko je kanadski premijer Trudeau rekel v Kanadi, da Kanadčani lahko pomagajo Biafri kolikor hočejo, da pa kanadska vlada svojega stališča „neutrlnosti“ ne bo spremenila. Na pismeno prošnjo nanj, da naj bolj aktivno pomaga, da se vojna pravično odloči in konča, sem dobil podoben odgovor. Trudeau je res januarja 1969 šel osebno intervenirat k angleškemu premierju Harold Wilsonu, naj Anglija preneha s pošiljanjem orožja Nigeriji, o čemer pa ta ni hotel ničesar slišati. V kolikor je Trudeau res želel pomagati, in v koliko je to bila le politična poteza, je zaenkrat še nejasno. Vtis sem imel, da bi bila opozicijska stranka v Kanadi že davno priznala neodvisnost Biafre, in da tudi ona bolj predstavlja mnenje kanadskega ljudstva v tem oziru kot vladna stranka. Na vsak način je jasno, da Trudeaujeva vlada vsaj v oziru Biafre ni delala to, kar je kanadsko ljudstvo želelo. Ali taka vlada potem res predstavlja svoje ljudstvo? Če bi Kanada priznala neodvisnost Biafre, bi tako bila vsaj ena večjih držav, ki bi to storila in s tem bi bilo Biafri moralno pomagano, in tudi je možno, da bi se ji ZDA morda priključile.

V ZDA pa je zadeva zopet bila drugačna. Predsednik Nixon je v

svoji predsedniški volivni kampanji leta 1968 ponovno rekel med drugim, da eden prvih ukrepov, ki jih bo storil kot predsednik ZDA, bo to, da bo preuredil in „prečistil“ ta naš, precej levičarski, kompromise delajoči in silno birokratski „State Department“. Tega ni storil. Tudi ni postavil za državnega tajnika dovolj energičnega moža. Tajnik William P. Rogers je sicer boljši od brezhrbteničnega Dean Ruska, ali izgleda, da je prišel skoraj popolnoma pod vpliv birokracije, ki pravzaprav naše državno tajništvo vodi. Rogers je fin človek; toda nima dovolj trdne hrbtenice ali pa je državno tajništvo preveč trd oreh zanj.

To ne pomeni, da ni dovolj dobrih ljudi med ameriškiimi diplomati in uslužbenci v državnem tajništvu. So tudi tam, mnogo jih je. Ali kot se mnogokrat zgodi v preveč organizirani organizaciji, tako je tudi tukaj, da mnogi uslužbenci ne smejo reči, kar res mislijo ali kar je prav. Tako je bilo v zadevi z Nigerijo in Biafro. ZDA uradno Biafre nikoli niso priznale. Kot zastopnik „Cleveland Biafran Relief-a“ ter na spodbudo njegaja prijatelja Rep. Donald g. „Buz“ Lukens-a (Ohio), ki je največji ameriški borec za temeljne človeške pravice Biafrancev, sem junija 1969 več ur osebno govoril s tistima v State Departmentu, ki sta bila odločilna za zadeve Nigerije in Biafre. Vedela sta, da ima Biafra prav, pa nista imela dovolj hrbtenice, da bi to povedala. Zakaj tako trdim? Ker je resnica, in ker je eden od njih pozneje privatno to sam priznal, in tretjič, ker poznam tako birokracijo in neke vrste „diktaturo“, ki jo nima samo State Department, marveč tudi druge velike vladne organizacije. Torej dve leti in pol je State Department čakal, da Biafra „pade“. Za nos so vodili Nixonovo Administracijo, Kongres in ameriško javnost, kajti že takoj od začetka nigerijsko-biafranske vojne so imeli namen do zoba podpirati in podpreti to gnusno angleško politiko, ki jo vodi (tudi od Biafrancev preje izvoljeni) premijel Harold Wilson in ki jo Anglija vodi že čez 70 let!, Amerika pa ji poslušno in slepo sledi kakor pokorni psiček. Kakšne so te „vezi“, radi katerih ZDA še danes sledijo angleški politiki, in zakaj ZDA to delajo, nikakor ne razumem. V svoji kampanji je predsednik Nixon tudi rekel, da ZDA, ko bo izvoljen za predsednika, ne bodo več slepo sledile Angliji. Čeprav je imel dobro voljo, izgleda, da v zadevi Biafre ni uspel, in Lyndon Johnson-nova politika se je na tem področju uradno nadaljevala, čeprav to skoraj do zadnjega ni bilo jasno. Seveda pa so zadaj te vojne predvsem petrolejski interesi angleških, ameriških in kanadskih družb, ki jim je bilo samo za denar in profit in ki so videli v nerazkosani Nigeriji samo en velik ekonomski trg. Za človeška življenja jim je bilo in jim je kaj malo mar. To so tiste petrolejske družbe, ki delajo vso zgago ob lepi obali Kalifornije, in ki jim morda celo odločni guverner Ronald Reagan ne bo kos. Če se je kaj konkretnega narežilo, kot da so ZDA (t. j. vlada, ne privatniki) dale več hrane in letala na razpolago raznim dobrotelnicam in verskim družbam in tudi Rdečemu križu za pomoč stradajočim v Bia-

fri, je bilo to navadno na ponovno in ponovno spodbudo zveznega senatorja Edwarda M. Kennedyja, ki je z bratom Bobbyjem med prvimi vplivnimi Amerikanci, ki se je ne samo začel zanimati za bifafrski problem, marveč je tudi marsikaj konkretnega storil.

Anglija, Kanada in naš State Department so čakali dve leti in pol, da bodo lahko napisali „mrtvaške litanije“ nad Biafro. Popolnoma so pozabili, da Biafranci nočejo biti (Nigerijci in da jih zahod skupno s Sovjeti nima pravice proti njihovi volji prisiliti, da bi bili Nigerijci, kar niso in kar nočejo biti! „Biafranski problem“ nikoli ne bo rešen, dokler ne bodo vseh Biafrancev pobili, tudi tiste, ki so na Angleškem, v Kanadi in v ZDA, kjer jih je okoli stotisoč. Zunaj Biafre in Nigerije po različnih državah Afrike in Evrope je še okoli milijon Biafrancev. Torej, vse te bo treba pobiti, predno bo „biffranski problem“ rešen, in angleški goljuf ter sovjetski volk zadovoljen. Ali je to, kar ameriško, kanadsko, angleško, rusko ljudstvo želi!

Kakor 1000 let nemškega jarma ni strlo volje slovenskega ljudstva ostaniti slovensko, in kakor komunistom ni in nikoli ne bo uspelo vseh Slovencev pokomunistiti (mnoge in mnoge so morali pobiti), tako bo tudi Ibo narod živel na veke in veke, tako bodo Biafranci živeli na veke in veke — **ako je to božja volja**, kakor pravi moj biffranski prijatelj Ifanyi, eden najbolj izvrstnih fantov, kar sem jih kdajkoli spoznal, in nihče, tudi ne ogabna angleška politika in sovjetski komunisti in ne Nigerijci ne bodo mogli streti njihove pravice do samoodločbe in neodvisnosti. Od kje neki si „veliki“ narodi lastijo pravico, da odločajo o usodi manjših narodov?! Saj nimajo nobene moralne osnove za to. Medtem pa, kakor pravi moj oče, dr. Valentin Meršol, beseda „Biafra“ izvira iz grškega „bios“ ali „življenje“; torej, Biafra bo živela! V Ibo jeziku pa „Biafra“ izvira iz „Biá forrá“ kar pomeni „Come and see“ (Pridite in poglejte).

Medtem pa, kadarkoli se spominjamo desetstisočev slovenskih domobrancev-mučenikov in drugih žrtev komunizma v Sloveniji in drugod, se spominjamo tudi ubogih stotisoč in milijonov Biafrancev, ki so ali umrli od lakote radi v resnici brezbržnega svobodnega sveta, ali pa so padli ubiti od krogel iz večinoma angleških pušk, ali pa od granat in bomb sovjetskih (komunističnih) kanonov in najmodernejših bombnikov, boreč se proti le-tim včasih samo s puškami ali pa celo oboroženi le samo s palicami. Veliko je bilo to junaštvo Angležev, Sovjetov, in Nigerijcev, kajne? In kanadska in ameriška vlada tega nista hoteli „videti“... Nedvomno je Ibo narod dobil mnogo svetnikov v nebesih, kajti bila je to tudi vojna muslimanov proti katoličanom (kot nekdanje „turške vojne“); padli so za vero in za narod. „Narod, Domovina, Bog“, bi se zopet lahko reklo — po 25. letih. **Tak narod bo živel naprej** in bo nekoč kot prvi med prvimi vodil resnično svobodni svet, kakor je danes edini resnično neodvisni narod med afriškimi narodi, daleč pred svojim časom... Tega tudi Angleži niso mogli prenesti, kakor

leta 1943 niso mogli prenesti generala Draže Mihajlovića, ko jim je povečal resnico. Zakaj si je ta čas ljubi Bog izbral ubogi Ibo narod za tako ogromne krvne žrtve, le On sam ve... Ali Ibo narod je s tem postal sobrat našemu slovenskemu narodu, od katerega je tudi ljubi Bog zahteval tako ogromne in krvave žrtve pred 25 leti.

Pa še nekaj: Pred nekaj tedni sem videl na televiziji avtomobilski voz Rdečega križa v Biafri, ki je imel velik napis, „Chúkwu Ike“ (Izg. Čuku Ike). „Chúkwu“ pomeni „Bog“, in „Ike“ pomeni „moč“. Torej „God is Power“, ali „Z Bogom naprej“, ali „Bog je Moč“. Takega naroda, ki je pretežno katoliški in ki v svoji najhujši uri Boga ni zapustil, tudi Bog ne bo zapustil!

Branko Pistivšek

Moji slovenski domovini

Slovensko svojo ljubira domovino,
lastnino staro praočtetov naših,
slovenskih knezov slavno dedovino,
zibelko mojo, borecev grob junaških.

Slovenec sem, ker moja draga mati
slovensko me moliti je učila;
Slovenec sem, ker kri pradedov dragih
nešteto krat je naša tla pojila.

Slovenec sem; za svojo četajavo
pripravljen svoje dati sem življenje,
boriti se za njeno čast in slavo,
za njen napredek in osvobojenje.

Slovenec sem in hočem biti vedno,
ne mami me tujine sej in blesk;
proda se le samo srce nevredno;
kdor čist je, ta ostane domu zvest.

Od krških Alp do sinjega Jadrana,
od polj panonskih do izvira Drave
naš vstane roj, država naša vstane;
Slovenec volil sam si bo postave.

V spomin štirim Koširjevim bratom

Pred nedavnim smo brali v „Svobodni Sloveniji“ in „Ameriški Domovini“ o slovesnostih zlate poroke, ki sta jo obhajala v Clevelandu pri Sv. Vidu v cerkvi — nato pa v Baragovem domu — splošno znana in spoštovana Tone Košir in njegova žena Polonca.

Ob času vračanja domobrancev iz Vetrinja so bili med vrnjenimi tudi štirje Koširjevi sinovi, ki so bili nato vsi štirje, z drugimi domobranci vred, zverinsko pobiti neznano kje. Oče Tone je ob koncu vojne bežal s štirimi sinovi na Koroško, mati Polonca je pa ostala doma s petimi manjšimi otroci. Pozneje, ko se je očetu posrečilo priti v Ameriko, je kmalu začel delati na tem, da bi dobil tudi družino za seboj v Ameriko. Po daljšem času se mu je posrečilo dobiti ženo in najmlajšega sina Jožeta, dočim sta druga dva sinova prišla pozneje. Hčerki sta se pa poročili doma in ostali z družinama tam. Obe sta pa prišli na slavnost zlate poroke — za nekaj tednov — tudi v Cleveland k starešem in bratom.

Znano je, da oče — Tone Košir — tudi pesnikuje. Večkrat smo že imeli priliko čitati njegove pesnitve v raznih časopisih. Doma jih ima pa še velike šope, zelo posrečenih. Pa je preskromen, da bi večkrat kakšno objavil.

Za 25-letnico odhoda od doma je napisal svojim sinovom-mučenikom sledečo pesnitev, ki jo prilagam za objavo v Vestniku. Upam, da mi ne bo zameril.

Priložil mi jo je o priliki voščila za velikonočni praznik Gospodovega vstajenja. Takole je zapisal:

„To, kar pesem pove, se je različno zgodilo pred 25. leti, dne 8. maja 1945 pri „Kovaču“ — Koširjevih, v Stranski vasi — Dobrova pri Ljubljani.“

S L O V O

V prvih dnevih majnika
z otroci mama je doma;
so prišli fantje po slovo,
predno zdaj po svet' gredo.

(štirje bili so vojaki —
sinovi moji, vsi junaki.
Premoč velika je prišla —
in vojska se je umikala.)

Franci reče ji tako:
„Kako je meni zdaj hudo.
Tako težko vas zapustim;
za tebe — mama — se bojim.“

Albin prisrčno jo objame;
poslavlja se od dobre mame:
„Oh ljuba moja mamica —
le kdaj se zopet vidiva?“

Še Vinko — Tone jokata,
ko mamico objemata.
Kako si znala nas ljubiti,
a zdaj se moramo ločiti...

Zdaj pred mamo pokleknilo,
da blagoslov od nje dobimo.
Je vse štiri pokropila,
jim križ na čelo naredila.

„Naj Bog vas čuva — Božja Mati;
saj bili njuni ste junaki.
Zgodi naj Božja Volja se;
trdno v Njo zaupajte.“

Borili smo se za resnico,
za vero, dom in za pravico.
Zato ti naj ne bo hudó,
če se nazaj ne vrnemo.“

„Če pa nas nazaj ne bo, —
ne jokaj mama še zato.
Saj dobro veš to, mamica,
da borci smo za Kristusa.“

Pa kmalu so se vsi vrnili...
Neusmiljeno so vse pobili.
Zmetali so jih v kraške jame —
le sam spomin na nje ostane...

Žena moja — naša mama —
ona vre je to prestala...
Mi vselej solzno je oko —
kadar spominim se na to...

Tone Košir

Rudolf Smersu

Še o našem zamudništvu

V prejšnj številki „Vestnika“ smo zapisali mnenje dr. Janka Kralja o slovenskem „zamudništvu“, o katerem rad piše Bojan Štih, bivši ravnatelj ljubljanske Drame. Danes hočemo navesti še dvoje mnenj, ki odločno pobijata štihovo omalovaževanje dosežkov na raznih področjih slovenskega udejstvovanja. Obe mnenji sta bili zapisani v „Slovenski besedi“ (štev. 3-4, leto 1957). Napisala sta jih slovenska javna delavca Ruda Jurčec in Branimir Pristivšek.

Ruda Jurčec je v članku „Ob jubileju majske deklaracije“ napisal med drugim tudi tole:

„Pri presoji dogodkov v naši zgodovini vsekakor preseneča dejstvo, da smo Slovenci po letu 1948 silno hitro prehodili pot do svoje osvoboditve. Skraj vsi narodi v habsburški monarhiji so imeli za seboj dolgo zgodovino in celo blestečo tradicijo na lastno državnost (Čehi, Madžari, Hrvati, Poljaki), le Slovenci smo bili v tem oziru na slabšem. Začeti smo morali najprej zbirati razbite ude našega naroda. In to se je moralo začeti v dobi, ko še nismo imeli pravih šol in pravzaprav niti ne skupnega jezika, ako upoštevamo težave, ki so spremljale prve borbe za enotni slovenski pravepis. Einspieler in Matija Majer sta misel o združitvi Slovencev zastavila visoko, toda nadaljnji razvoj dogodkov nas je utesnil v borbo za Zedinjeno Slovenijo. Komaj sedemdeset let je bilo odmerjenih tej borbi — pa vendarle, kolikšna pot in kakšni dokazi o naši borbenosti in tudi — sposobnosti.“

Pa tako kratka doba pa se že zoži, ako upoštevamo, da smo v popolno

izvajanje političnih pravic vstopili šele po letu 1907, ko je bila uvedena splošna volilna pravica. V teh sedemdesetih letih je izginila sleherna sled analfabetizma, izginila pa je tudi sleherna sled o pomanjkanju politične zrelosti ali pa nedoraslosti. Ta trditev se sicer sliši drzno in mogoče celo preponosno (saj se raje trkamo na prva s političnimi napakami in z nedoraslostjo dogodkom), vendar preglejmo samo tribuno vodilnih mož tistega časa. Zrasli so sicer res iz ozkih slovenskih razmer, toda njih nastop na tleh tako tradicionalno zasidranega in izurjenega dunajskega parlamentarizma, je bil vedno dogodek. Prvi je med njimi zaslovel Šuklje, kmalu za njim si je dr. Ivan Šušteršič priboril tolikšno veljavo in ugled, da je postal predsednik kluba vseh slovenskih poslancev. Krek in dr. Korošec sta bila postavljena v prve vrste dogodkov in bojev v letih prve svetovne vojne. Dr. Anton Korošec je postal predsednik kluba jugoslovanskih poslancev. Janezu Evangelistu Kreku pa delavnost v okviru slovenstva ni bila dovolj — vsebino in smisel slovenske borbe je ponesel izven meja Slovenije in postal graditelj zadrúžnega in socialnega dela tudi med Hrvati. Pod njihovim vodstvom so se začeli oblikovati prvi voditelji hvatskega ljudskega gibanja na podlagi modernih smernic o krščanskem socialnem urejanju narodnega življenja (Rogulja, dr. Dulibić). Takoj po zlomu monarhije je bil dr. Anton Korošec izvoljen za predsednika Narodnega veća v Zagrebu.

Idejna politična zgrajenost slovenske borbe je bila torej v tistih letih tako popolna, da je v monarhiji mogla iti vštric z ostalimi narodi, in njenim voditeljem so prisojali vodilna mesta. Med malimi narodi v Srednji Evropi je slovenski narod častno nastopil s svojo prvo državno listino — majško deklaracijo.“

Tudi ostala izvajanja g. Jurčeca so izredno zanimiva, npr. o slovenskih političnih možeh, ki „so bili dostojen izraz slovenskih stremljenj, nalog in lastnosti. Bodisi na Dunaju ali pa pozneje v Beogradu in sedaj drugod je njih nastop bil v čast in ponos našemu narodu.“

Branimir Pistivšek pa je v svojem odličnem članku „Slovenski doprinos k svetovni kulturni civilizaciji“ napisal v uvodu tole:

„Neredko sem slišal že doma prezirljivo opombo še posebno iz vrst tako imenovanih „četrť inteligentov“, da Slovenci ne pomenimo vobče ničesar v svetu, pred katerim nimamo baje kaj pokazati. Priznam, da me je takrat kot zavednega in povrh še malo poučenega Slovenca silno jezilo takšno izzivanje, toda poznejč, ko sem prebrodil skoraj polovico Evrope, se naučil tujih jezikov in malo globlje pogledal v zaprašene arhive, se je ta mladostna jeza spremenila v brezmejno zaničevanje vseh tistih, ki se še danes drznejšo trditi kaj podobnega. Zakaj? Iz tujih, nikakor nam prijaznih virov, sem namreč doznal, da smo Slovenci, če se nas številčno primerja z drugimi narodi, doprinesli toliko k razvoju svetovne kulture in civilizacije, da spadamo v sam vrh ustvarjajočih narodov.

Že od pokristjanjenja dalje, ko smo Slovenci stopili v krog civiliziranih narodov, se začenja naše kulturno udejstvovanje, opirajoče se na

nove temelje krščanstva. Da nismo s praznimi rokami prestopili prage civilizacije, dokazuje običaj ustoličenja, ta edinstven ustroj najstarejše in najpopolnejše demokracije, s katero se more ponašati edinole slovenski narod pred vsemi narodi sveta.“

Dr. Viktor Antolin

Narod, narodna kultura in naš odnos do obeh

Na proslavi narodnega praznika 29. oktobra v Baragovem domu v Clevelandu je imel lansko leto slavnostni govor dr. Viktor Antolin, ki je med drugim povedal nekaj zelo važnih besed o vprašanih, kaj je narod, kaj je narodna kultura in kakšen je naš odnos do obeh. Objevamo te misli z željo, da bi se vanje poglobili vsi zdovski javni delavci.

„Ko se danes s ponosom spominjamo najvišjih dosežkov slovenske kulture, se zamislimo za trenutek ob vprašanih, kaj je narod, kaj je narodna kultura in kakšen je naš odnos do obeh.

Narod je skupnost ljudi, ki jih veže preteklost, podoben način življenja v sedanosti ter volja ohraniti in uresničiti svojo skupnost in svoje ideale tudi v prihodnosti z delom in žrtvami v ljubezni in zvestobi.

Narodna kultura pa je celotni način življenja nekega naroda s svojimi posebnostmi, v katerih se razlikuje od drugih narodov. S takimi posebnostmi tvori skupaj z drugimi narodi celotno kulturo človeštva v harmoniji narodnih raznolikosti.

Razviti narod kaže družbeno raznolikost. Ne tvorijo ga izključno le industrijski delavci ali meščanstvo in inteligenca, ne le kmečko ljudstvo. Vsi družbeni sloji so prisotni v narodni skupnosti, vsak ima potrebno in važno nalogo in mesto v njej. Narod je ves razvit le, če ima vse te sloje. Narodno življenje je polno in zdravo samo, če je med njimi razumevanje in živo sodelovanje v svobodi, pravičnosti in prijateljstvu.

Tako je tudi z narodno kulturo: To je celotni način življenja. Pri razvitem, zrelem narodu obsega vse oblike tega življenja: ljudsko pesem in običaje, pa tudi najvišje umetniške stvaritve posameznih umetnikov in znanost; vsakdanji način življenja, moralne vrline, pa tudi slabosti članov naroda, ki prihajajo do izraza v narodu kot celoti.

Biti slovenske narodnosti torej pomeni za slehernega od nas: živo in dejavno čutiti povezanost z vsem narodom in z njegovo usodo v preteklosti a še bolj v sedanosti in v prihodnosti. Mi smo Slovenci pomeni: zrasli smo iz slovenskega kulturnega sveta, iz slovenskega načina življenja, to je del osebnosti vsakega izmed nas, način, kako izrazimo svoje človeške kvalitete.“

Enaka usoda za vse zatirane

Pred dobrimi sto leti je argentinski poslanec, časnikar in diplomat Feliks Frias spregovoril v argentinskem parlamentu krepke besede o življenjski usodi vsakega tirana. Čeprav je minulo od tedaj že sto let, so misli Friasa še vedno sveže in tako sodobne, kot da bi poznal galerijo modernih tiranov raznih barv.

Frias je dejal, da smo priče žalostnega dejstva, da so še v 19. stoletju možni Neroni in Robespierri. Tudi Argentino je zadela ta nesreča, da se ji je za vrat vsedel tiran. Ko so Argentinci junaško pretrgali vezi s špansko državo, se je pojavil mož, ki je tiste težke in neurejene čase izrabil za to, da je to deželo ne samo spravil pod svojo oblast, ampak jo je napravil za svojo last in posest, prebivalce te dežele pa je napravil za svoje sužnje. Silne zločine je napravil ta mož: oskrnil je cerkve, pobijal duhovnike, moral politične nasprotnike, uničeval tisk, ukinil vse državljanske svoboščine in pravice, plenil imovino državljanov, zahteval zase skoraj božje češčenje. Kri sinov te zemlje je tekla v potokih.

„Kakšna naj bo kazen za tirana?“ je vprašal Frias, in takoj nato odgovoril, da za zločin tiranije ni nobene primerne kazni. Kazenski zakoni ne vsebujejo določil za to vrsto zločina. Vendar obstoja kazni, ki ni nikjer zapisana. Obstoja v splošni ljudski obsodbi, v pravični zgodovinski obsodbi in v strahotnem grizenju vesti, ki jo je deležen vsak tiran, ko se zave svojega zločinstva. Tako se je zgodilo z Neronom, ki ga je zgodovina soglasno obsodila za enega izmed najbrutalnejših zločincev vseh časov in ki si je s samomorom pozneje sam pisal obsodbo.

To, kar je Frias rekel pred sto leti, velja še danes in bo veljalo vse čase. Kar se je zgodilo z Neronom, se je v večini primerov zgodilo tudi s poznejšimi tirani, ki so bili krivi smrti ogromne množice ljudi in celo celih narodov in krivi strahotnih razdejanj. Prav take usode bodo deležni še živeči tirani povsod po svetu — tudi tisti v naši domovini.

Razumljivo je, da skuša vsak tiran opravičevati in povelečevati svoja dela in svoje zločine. Toda zgodovina je neizproсна. Pozna samo resnico. Nekaj časa tirani in njihovi priskledniki zakrivajo in dušijo to resnico, toda prej ali slej pride na dan in zajame ves svet in postavi vsako stvar na svoje mesto in da vsakemu človeku tisto veljavo, ki jo v resnici zasluži.

Tudi glede naše domovine bo prej ali slej zasijala čista resnica. Te resnice ne more in ne bo zakrilo nobeno izkrivljanje zgodovine, tudi ne ponujani dialogi, tudi nepotrební trud nekaterih za koeksistenco in tudi ne drugačno kupovanje duš in govorjenje o spravi. Kakor vse tirane, tako čaka podobna usoda tudi naše tirane doma. Z njimi vred bodo v prezir in pozabo zgrmeli vsi njihovi sopotniki in priskledniki, ki danes tem tiranom direktno ali indirektno služijo.

Matt Tekavec odgovarja „Prosveti“

Levičarsko in marksistično usmerjena SNPJ v Združenih državah Amerike ima svoje glasilo „Prosveta“. Značilnost pisanja tega lista je, da predvsem in najbolj krepko napada lastno državo in domovino — Ameriko. Kdor bere članke v tem listu, misli, da list izhaja kje v Severnem Vietnamu ali v Sovjetski Rusiji ali v Jugoslaviji. Toliko strupenih, neutemeljenih in neupravičenih napadov na Ameriko bi težko našli celo v listih za železno zaveso.

Posebno strupen je bil v „Prosveti“ uvodnik dne 3. decembra lanskega leta. Član SNPJ g. Matt Tekavec je smatral za svojo dolžnost, da „Prosveti“ odgovori in ji je zato dne 9. decembra poslal svoj odgovor. „Prosveta“ pa seveda po svoji znani marksistični morali (napadi nasprotnika, ne dovoli mu pa obrambe!) odgovora g. Tekavca ni hotela objaviti. Zato je g. Tekavec odgovor poslal Ameriški Domovini, ki ga je objavila in iz kategorga posnemamo nekatere odstavke, da spoznajo naši bralci miselnost nekaterih ameriških rojakov, ki so zajadrili v komunistične vode.

Kakor je storil g. Tekavec, tako bomo storili tudi mi: Navedli bomo najpreje besede iz „Prosvetinega“ uvodnika, nato pa odgovor č. Tekavca.

„Prosveta“ piše: „Golo obžalovanje grozodejstev, storjenih v Vietnamu, ni dovolj. Potrebni so odločni koraki z vrha. Vojni nacistični zločinci so bili sojeni in kaznovani; vsekakor ne vsi, vendar pa nekateri glavni vojni zločinci, ki so bili odgovorni za pokol milijonov žrtev.“

G. Tekavec odgovarja: Ne; kazen naj sledi! Samo to mene pri vaši poštenosti vznemirja, da merila ne vzamete za vse zločince enako. Vprašal bi, smatrate vietkonške komuniste za nedolžne, ki so storili med vietnamskim narodom še večje, mnogoštevilnejše zločine, kot so jih — če so jih res, ne vem — naredili naši vojaki, nad katerimi se zgražate in pohujšujete? Ste slepi in gluhi, da ne vidite, ne slišite, ne berete, ko nam na TV, radio, časopisne fotografije dokazujejo zločine Vietkonga? Kako t o, da vse to prezrete? In še — kar so v dobi „osvobojenja“ izvršile v Sloveniji komunistične tolpe nad vrnjenimi 11.000 domobranci, ki so jih brez sodbe pobili in zmetali nekatere še žive v kraške jame. Ste imeli kdaj eno samo besedo zgražanja in obsodbe nad komunističnimi zločinci, da bi zahtevali, da storilci pridejo pred sodni stol?!

Če je strahotno število 109 pobitih Vietnamcev, kaj je to v primeri z 11.000 pobitih od naroda, ki šteje komaj milijon in pol ljudi. Na vse zadnje: So vam bolj pri srcu Vietnamci kot sinovi lastnega naroda? Zakaj ta molk — odgovorite! Če so bili nacistični zločinci kaznovani, bi morali biti enako tudi komunistični.

„Prosveta“ piše: „Vladni predstavniki pravijo, da so se grozodejstva pripetila v času Johnsonove vlade. Saj so zlasti takrat padale ameriške bombe na vietnamske civiliste, na otroke in revne starše. Pravijo, da so naši letalci zmetali na Severni in Južni Vietnam več bomb, kot so jih zmetali na Pacifiku v drugi svetovni vojni.“

G. Tekavec odgovarja: Naj se izvrši to dejanje pod Nixonom ali v času Johnsonove vlade, je žalostno. Če imajo ameriške bombe to lastnost, da pobijajo „civiliste, otroke in revne starše“, smatral bi, da one, ki jih Vietkong dobiva iz Rusije in Kitajske, nimajo v sebi te eksplozivne sile. Pred njimi so zavarovane revne mase, da te nje ne pobijajo.

„Prosveta“ piše: „Tako smo se znašli v letošnji božični sezoni. Naša tragična in krivična vojna še divja. Vprašanje o umiku je še v zraku. Gre namreč za „časten“ umik in za „častno“ končanje vojne. Ni lahko. To je res „prekerna“ zadeva, kakor bi rekel duhovnik Trunk. Letošnje božičevanje bo za odgovorne funkcionarje gotovo v trpkem ozračju.“

Tekavec odgovarja: Ne dvomim, da so želje pisca, da bi Amerika prepustila Vietnam komunistom. Bojim se le, da se bo izpolnila Nixonovo predvidevanje, da ameriški umik iz Vietnama ne pomeni mir, pač pa prej ali slej — povečano vojno. Ne pozabimo komunistične taktike, ki je: „Da trdijo o sebi to, kar niso — in zanikajo to, kar so!“

Za zaključek pa samo te misli:

Ne le kot ameriški državljani, tudi kot član SNPJ, ki vzdržujem Prosveto, zahtevam, da se v Prosveti konča levičarska propaganda proti Ameriki. Znano je, da je jednota imela zaradi podobnega pisanja težave z oblastmi v preteklosti. Ne dvomim, da pazno tudi sedaj zasledujejo pisanje Prosvete. Bojim se, da s takim pisanjem pridemo lahko znova v težave in sitnosti.

Našo iskreno čestitko zasluži dr. Ljubo Sirc za svojo odlično organizirano, pogumno in zelo uspešno protikomunistično akcijo ob obisku Mitje Ribičiča v Londonu.

Boj proti komunizmu ni zadeva ene ali druge slovenske organizacije, enega ali drugega slovenskega lista, ene ali druge osebe; nihče ga nima in ne more imeti v zakupu. Boj proti komunizmu je zadeva vseh poštenih Slovencev, še več — zadeva vsega zdravega človeštva.

Tako se utrjuje slovensko ime

V. ARGENTINI GORA DEVETINDVAJSETI OKTOBER

Dne 9. januarja 1970 je IX. slovensko-argentinska odprava na Patagonski celinski led 1969-70, organizirana v okviru Slovenskega planinskega društva v Argentini, osvojila s prvenstvenim vzponom ok. 2.699 m visoko, dotlej deviško goro in jo poimenovala **Devetindvajseti oktober** (Cerro Veinti nueve de Octubre) v počastitev slovenskega narodno osvoboditvenega praznika, ko se naš narod spominja osvobodjenja izpod germanske nadoblasti. V vrhunski navezi sta plezala ing. Jure Skvarča, ki je na vrhu razvil slovensko zastavo, in Mario Serrano. Gora leži v območju Južnega Patagonskega leda, na zapadnem bregu največjega ameriškega ledenika Upsala (doig 60 km), na križišču južnega vzporednika ca. 49° 53' in poldnevni. 73° 39'.

Patagonski celinski led je po tvorbi in razsežju svojska in edinstvena ledeniška ostalina izza ledenega obdobja. Teče v dveh delih med argentinško in čilensko Kordiljero v povprečni višini 1.500 m nad morjem. Prvi, Severni del, meri le 100 km v dolžino in ima 4.400 km² površine. Drugi, Južni predel, pa je 330 km dolg, 80 do 30 km širok in meri v površini z obrobnimi ledeniki vred 13.500 km². Z ogromnega ledenega veletoka se dvigajo ponekod krajše ali daljše gorske verige, katerih vrhovi ne presegajo 3.000 m nadmorske višine. Zaradi oddaljenosti (čez 2.000 km jugozapadno od Buenos Airesa), vsled pomanjkanja prometnih pogojenosti in skrajno nepovoljnih topografskih razmer so ta področja še vedno le malo raziskana. Eden odločilnih faktorjev je tudi izredno ostra klima: mnogo deževja ter skoro neprestani vetrovni viharji poleti ter nizke temperature in snežni meteži pozimi.

Dobršen delež gorniške in raziskovalne dejavnosti na Patagonskem ledu nosijo prav slovenski planinci, ki so prišli v Argentino po drugi svetovni vojni. Prvih pohodov na Kontinentalni led so se udeleževali že v prvem desetletju po vselitvi v Argentino člani bariloške sekcije našega društva in to na San Valentin na Severnem delu in na Paíne na skrajnem jugu. Letošnja odprava pa je že deveta, organizirana od buenosaireške sekcije SPD na Južni Patagonski led. Vodita jih izmenoma društvena člana brata Peter in ing. Jure Skvarča, ki ju je šteti med najsposobnejša plezalca v Argentini.

Pod njunim vodstvom so naše odprave doslej osvojile na področju Patagonskega ledu okrog dvajset gora in dosegle mnogo raziskovalnih dožnanj. Dosežke sporočamo argentinskemu in čilenskemu vojaškemu kar-

tografskemu inštitutu ter mednarodnemu glaciološkemu inštitutu v Rimu. Le-ti registrirajo in povzamejo tudi poimenovanja gora, ki do osvojitve niso imele nikakršnega imena ali so bile sploh neznane. Tako nosijo na Patagonskem ledu npr. štiri gore imena po štirih tragično preminulih slovenskih fantih: Cerro Pangerc po Tončku Pangercu, Cerro Vivod po Božu Vivodu, Cerro Tomek po Tomažu Kralju in Cerro Boj po Robertu-Boju Petričku ml. Tem se pridružuje še Devetindvajseti oktober, ki bo po opravljenih formalnostih tudi prešel v nomenklaturu zemljepisnih map.

Slovenski gorniki v Argentini beležijo, poleg omenjenega, mnogo vrednih dosežkov v bariloški Kordiljeri iz prvega desetletja po vselitvi, nedavno pa tudi v mendoški, kjer je med drugim dosegel Peter Skvarča kot prvi Slovenec vrh najvišje ameriške gore Aconcagua (6960 m).

Iskreno čestitamo Juretu in Petru Skvarči ter Slovenskemu planinskemu društvu, ki pod vodstvom g. Roberta Petrička uspešno utrjuje slovensko ime v velikem svetu.

DR. EDI GOBEC: KNJIGA O USPEHIH SLOVENCEV V SVETU

Dr. Edi Gobec, profesor za sociologijo in antropologijo na univerzi v Kentu (Ohio, Združene države Amerike) se je lotil dela, ki zasluži vse priznanje in vso pohvalo. Zbira podatke o Slovencih, ki so se na enem ali drugem področju uveljavili v svetu. Ima zbranega že mnogo gradiva, ki dokazuje, da je iz našega malega slovenskega naroda izšlo mnogo velikih mož, relativno mnogo več kakor jih morejo pokazati veliki in bogati narodi. Toda za te može mi Slovenci premalo vemo, še manj pa ve o njih oz. njihovi narodnosti veliki svet. Če bi svet vedel, da so slovenskega rodu, bi to neizmerno koristilo ugledu slovenskega naroda in neizmerno olajšalo prizadevanje in boj za tisto mesto pod soncem, do katerega ima slovenski narod pravico.

Delo dr. Gobeca pa ne zasluži samo platonske pohvale, ampak tudi vso našo pomoč. Pomoč naj obstoja v tem, da mu pomagamo zbirati gradivo, da ga opozorimo na može, za katere morda še ne ve in da tudi materialno pomagamo, da bo zbrano gradivo lahko čimprej izšlo v slovenskem in angleškem jeziku. Morda bi bilo prav, da izide gradivo tudi še v drugih svetovnih jezikih (v španščini, nemščini, francoščini).

Tako se utrjuje slovensko ime, ne pa z medsebojnimi prepirčki, s fanatizmom in silno samohvalo, ki jo nekateri uganjajo.

Dokler smo politična emigracija, imamo svojo vrednost, tega se moramo zavedati.

ZA ENOTNO ORGANIZACIJO BORCEV

Dokumenti

(Nadaljevanje)

XIV. Izjava Koordinacijske komisije za doseg cilje

DOMOBRANSKEGA POVABILA

1. Društvo slovenskih protikomunističnih borcev — Vestnik
2. Društvo slovenskih protikomunističnih borcev — Tabor

Ugotavljamo, da naše Domobransko povabilo z dne 20. aprila 1969 ni našlo odmeva za doseg svojega cilja. Tajnost, katero je komisija obljubila ob začetku svojega delovanja, nam preprečuje objavo njenega podrobnega delovanja. Zvesta svoji izjavi z dne 8. junija 1969, se komisija z današnjim dnevom razhaja.

Smatramo pa, da ni kršena tajnost poslovanja komisije, ako ob tej priliki javno izrazimo našo žalost nad neuspehom tega iz erca iskrenega poizkusa. Ta žalost je povečana ob dejstvu, da niti naš zadnji poziv z dne 27. avgusta 1969, kjer smo vabili vsaj k ustanovitvi Konfederacije vseh domobranskih društev in časopisov, ni uspel. Vrhunec kupe pelina pa nam predstavlja dejstvo, da bivši domobranci vztrajajo v neslogi tudi ob petindvajsetletnici pokolja deset tisoč naših soborcev.

Kakor se prosi samo Boga, na kolenih, prosimo odgovorne činitelje, da sami najdejo veliko rešitev edinosti, ki jih bo rešila zgodovinske odgovornosti klasične slovenske nesloge.

Porabljam pa to priliko tudi, da se iskrena zahvalimo vsem društvom, časopisom in posameznim borcem, ki so se trudili sodelovati z nami.

Slovenska vas, 31. marca 1970.

Boštjančič Anton, l. r.

Boštjančič Martin, l. r.

Brule Anton, l. r.

Jan Maks, l. r.

Janežič Ignacij, l. r.

Miklič Martin, l. r.

Kocjančič Janez, l. r.

Novljan Anton, l. r.

Razmerje vojnih sil atlantskega in varšavskega pakta

Zanimivo je primerjati vojne sile atlantskega in varšavskega pakta, t. j. demokratičnega in komunističnega sveta (brez Kitajske). Vprašanje je seveda, če so vse številke, ki so znane, tudi resnične, vendar v glavnem odgovarjajo dejanskemu stanju. Oglejmo si torej vojne sile posameznih držav:

Države atlantskega pakta

Belgija ima 100.000 vojakov, 140 vojnih letal, 700 tankov in dve vojni ladji.
Velika Britanija ima 427.000 vojakov, 600 vojnih letal, 114 vojnih ladij, 3 polaris podmornice in 80 bombnikov z atomsko oborožitvijo.
Danska ima 45.000 vojakov, 115 vojnih letal, 12 vojnih ladij.
Zap. Nemčija ima 456.000 vojakov, 2.900 tankov, 600 voj. letal, 42 voj. ladij.
Grčija ima 160.000 vojakov, 250 vojnih letal, 20 vojnih ladij.
Italija ima 365.000 vojakov, 450 vojnih letal, 68 vojnih ladij.
Luxenburg ima samo 560 vojakov.
Nizozemska ima 130.000 vojakov, 600 tankov, 145 vojnih letal, 29 vojnih ladij.
Norveška ima 35.000 vojakov, 130 vojnih letal, 20 vojnih ladij.
Portugalska ima 185.000 vojakov, 100 vojnih letal, 20 vojnih ladij.
Turčija ima 515.000 vojakov, 500 vojnih letal, 18 vojnih ladij.
Združene države Amerike imajo 3.500.000 vojakov, 3.500 tankov, 15.000 voj. letal, 940 voj. ladij, 1100 interkontinentalnih raket, 31 polaris podmornic.
Kanada ima 102.000 vojakov, 300 vojnih letal, 300 tankov, 28 vojnih letal.
Grenlandija nima nobenih voj. sil, na njenem ozemlju so tri ameriške divzije.
Francija ni vpoštevana.

Države varšavskega pakta

Sovjetska zveza ima 3.200.000 vojakov, 7.000 tankov, 10.250 vojnih letal, 450 vojnih ladij, 900 interkontinentalnih raket in 88 podmornic z atomskim orožjem.
Bolgarija ima 153.000 vojakov, 200 tankov, 250 vojnih letal, 3 vojne ladje.
Češkoslovaška ima 225.000 vojakov, 2.700 tankov, 600 vojnih letal.
Vzh. Nemčija ima 126.000 vojakov, 1.800 tankov, 270 voj. letal in 4 voj. ladje.
Ogrska ima 102.000 vojakov, 700 tankov, 140 vojnih letal.
Poljska ima 247.000 vojakov, 2.800 tankov, 750 vojnih letal in 3 vojne ladje.
Romunija ima 173.000 vojakov, 1.200 tankov in 240 vojnih letal.

Razmerje sil obeh paktov je v glavnem tole:

Atlantski pakt: 6.020.000 vojakov, 8.200 tankov, 18.890 vojnih letal in 1.206 vojnih ladij.
Varšavski pakt: 4.246.000 vojakov, 12.500 vojnih letal, 18.200 tankov in 460 vojnih ladij.

17. slovenski socialni dan v Argentini

Krepko pohvalo zaslužijo naši socialni delavci, ki se zbirajo v Družabni pravdi. Največja značilnost njihovega dela je, da je njihov pogled naravnani na sedanjost in prihodnost; na preteklost se ozirajo samo toliko, v kolikor naj bi jim bila učiteljica za prihodnost.

Ti socialni delavci so dne 8. marca pripravili v Buenos Airesu že 17. slovenski socialni dan, posvečen vprašanju „Naša gospodarska osamosvojitve leta 1970“. Po sv. maši, ki jo je daroval mgr. Anton Orehar, je bilo študijsko zborovanje, na katerem je imel odličen referat univ. prof. dr. Milan Komar z naslovom „Osebnostni in skupnostni elementi pri gospodarski osamosvojitvi“. Temu referatu sta sledila dva koreferata, ki sta ju podala g. Marijan Loboda („O praktičnem skupnostnem gospodarskem udejstvovanju“) in g. Stane Mehle („O praktičnem osebnostnem gospodarskem udejstvovanju“). Na zborovanju, ki je bilo dobro obiskano, je bila sprejeta naslednja resolucija:

Smatramo, da je čimdalje večja gospodarska osamosvojitve rojakov najboljše jamstvo naše verske in narodne odpornosti in zavednosti. Dajemo javno priznanje vsem našim zdamskim gospodarskim in socialnim ustanovam ter vsem posameznikom, ki se na tem področju trudijo. Poudarjamo, da ima zasebna lastnina svoje socialne dolžnosti, katere naj v bodočnosti pridejo do izraza zlasti v bolj organiziranem sodelovanju na gospodarskem področju. Vsa naša zdamska društva in časopise naprošamo za sodelovanje v najširšem pomenu besede. Slovensko hranilnico in posojilnico SLOGA in Družabno pravdo pa izrecno naprošamo, da prevzemata skrb za uresničenje te resolucije.

Nič posebnega

Komunistična policija v Sloveniji je zasegla knjigo pisatelja Borisa Pahorja „Odisej ob jamboru“. To ni pravzaprav nič posebnega, saj se že 25 let pleni in uničuje vse, kar ne trobi v komunistični rog. Posebnost je samo v tem, da je oblast zaplenila knjigo slovenskega socialistično usmerjenega pisatelja, prijatelja Osvobodilne fronte in partizanstva, ki pa si je sedaj upal javno povedati, da je silno razočaran nad slovenskimi socialisti-komunisti, ker se je Komunistična stranka izneverila slovenskemu narodnemu programu, ki ga je oznanjala med partizanskim bojem. Po njegovi sodbi je imelo to kar najbolj žalostne posledice posebno na Primorskem, kjer je fratelančna politika rahnila množice slovenskega prebivalstva v objem italijanske komunistične stranke, njihove otroke pa potujčila v italijanskih šolah.

FILOZOF IN KOMUNISTIČNI SOPOTNIK

Nedavno je umrl znani angleški filozof Bertrand Russell. Časopisi so ob tej priložnosti pisali o njem krajše in daljše članke in ugotavljali, da je umrl veliki filozof. Na politiko pa se Russell ni razumel in zato so ga komunisti prav pošteno vodili za nos. Dal se je uporabiti kot sopotnik pri raznih komunističnih manifestacijah. Dal je svoj podpis na razpolago za razne komunistične izjave za „mir“ in „demokracijo“. Sprejel je od komunistov ponudeno mu mesto predsednika mednarodnega sodišča za sojenje Amerikancev zaradi vietnamske vojne.

Posebno pogumen Russell ni bil. Zlasti se je bal atomske vojne. Znan je njegov izrek: „Bolje je živeti petsto let pod rdečo diktaturo, kot pa doživeti eno samo atomsko vojno.“ Kako neizmerno bolj pogumni so bili naši protikomunistični borci (brez filozofskega študija), ki so dejali: „Raje smrt kot živeti v rdečem suženjstvu.“

Komunistični sopotnik je bolj nevaren in napravi več škode kot odkrit komunist. Še posebno nevarni pa so s slavo ovečani kulturniki, ki v več ali manj prikriti obliki hvalijo in širijo komunistično ideologijo, podirajo temelje krščanske kulture in vnašajo strah v svobodni svet. Zato nas Bog varuj takih filozofov kot je bil Russell.

PRITLIKAVOST

Bivši partizan in „krščanski“ socialist Franc Jeza je v tržaškem „Novem listu“ napisal ob smrti dr. Mihe Kreka grd članek, iz katerega diha sovražstvo do moža, ki je visoko dvignil plamenico slovenske svobode v boju zoper komunizem. In prav to je tisto, kar tako strašno bode Jezo, ki je bil član Osvobodilne fronte in je še po končani vojski zapisal, da je bilo partizanstvo „slovenska epopeja“.

Slovenski zamejski in zdomski časopisi so se spominu dr. Kreka primerno in dostojno poklonili. Priznali so mu, da je v najtežjih časih slovenske zgodovine vse storil za svobodo slovenskega naroda, odobraval in podpiral protikomunistični boj do svojega zadnjega diha in pomagal slehernemu slovenskemu človeku, ki je bil pomoči potreben, še posebej pa vsem beguncem. Edino „Novi list“ je smatral za potrebno, da na mrtvegi dr. Kreka izlije svojo gnojnico. Seveda bi Jeza drugače zapisal, ako bi tudi dr. Krek tako kot Jeza „spoznal in razumel nove politične tokove v slovenstvu in se sprijaznil s stvarnostjo“. Da, Jeza se je sprijaznil s stvarnostjo, zato brez skrbi že dolga leta živi v Trstu, dočim so bili resnični protikomunisti (dr. Šmajd, Martelanc, Uršič in drugi) nasilno odpeljani v smrt.

Toda Jezu ni na poti samo dr. Miha Krek. Kadar more se obregne tudi zoper ostale slovenske velikane, katerim na seže niti do gležnjev. Rad

se ponorčuje tudi iz dr. Janeza Ev. Kreka, dr. Ivana šušteršiča, dr. Antona Korošca in dr. Vsi ti niso bili dovolj narodno zavedni, še manj pa politično sposobni. Popoln slovenski politik se je rodil šele s — Francem Jezo.

M. S. (Trst)

Spominske proslave ob 25-letnici vetrinjske tragedije

Po poročilih, ki jih imamo (iz USA zaradi poštnega štrajka nimamo podrobnih poročil), bodo povsod v svobodnem svetu svečane proslave ob 25-letnici vetrinjske tragedije. Gotovo bo tudi vse slovensko svobodno časopisje v zdomstvu posvetilo temu spominu znaten del svojega prostora.

Posebno slovesno nameravajo počastiti spomin naše največje narodne tragedije Slovenci v Argentini. Veliko skupno spominsko proslavo pripravlja predstavniško društvo Slovencev v Argentini — Zedinjena Slovenija, ki je želela dati prav poseben poudarek proslavi s tem, da je na svoje glavno spominsko zborovanje povabila kot glavnega govornika pisatelja Karla Mauserja.

Program spominskih svečanosti v Buenos Airesu je naslednji: 1. sv. maša zadušnica za vse pobite žrtve — v buenosaireški katedrali; za darovanje sv. maše je bil naprošen primas Argentine kardinal Caggiano; 2. pohod Slovencev od katedrale do spomenika generala San Martina, kjer bo položen venec in govor; 3) veliko spominsko zborovanje z govorom Karla Mauserja; 4) tiskovna konferenca z argentinskimi časnikarji; 5) lokalne proslave po domovih in društvih ter v krajih, kjer je kaj več Slovencev (Mendoza, Miramar in dr.). Pripravlja se tudi knjiga v slovenskem in španskem jeziku o komunistični revoluciji v Sloveniji.

Naša želja je, da bi se vse te proslave izvršile kar najbolj pijetetno, ob sodelovanju vseh Slovencev, v kar največji slogi in edinosti.

Mesec junij naj bo naš žalni mesec.

Ob 25-letnici vetrinjske tragedije velja za nas slovenske protikomunistične borce in emigrante samo tole:

Je in ostane naša prva naloga rušiti in zrušiti komunistično tiranijo, ki je podjarmila našo domovino. Res je, da so naše sile skromne. Toda spomnimo se, da so bile tudi sile apostolov zelo skromne, pa so le premagale mogočni rimski imperij. Tako bomo tudi mi zmagali, če bomo svoje — navidezno skromne — sile brez oklevanja in strahu postavili v boj zoper komunizem, ki je največji sovražnik krščanstva in sploh človeštva.

V današnji številki Vestnika, ki je psvečena 25-letnici vetrinjske tragedije, smo opustili nekatera zaglavja: Naši jubilanti, V spomin mrtvim, Nove knjige, Pisma uredniku, Društvene novice. Gradivo za omenjena zaglavja in tudi drugi članki pridejo na vrsto v prihodnji številki.

Vsebina: Ob petindvajseti obletnici (Karel Mauser) — Vetrinje (Dr. Tine Debeljak) — Večna Vam slava in spomin! (Miha Benedičič) — Pred enaindvajsetimi leti (J. M.) — Vetrinjsko pismo (Karel Mauser) — Spomini na Vetrinj (Ernest Hirschegger) — Vetrinjska tragedija - posledica Jalte (R. Smersu) — Materam mučencev (France šturn) — Pot v svobodo (Rudolf Hirschegger) — Ob petletnici odkritja spomenika junakov (Stane Bitenc) — Biafra - svetovni škandal (Stane Meršol) — Moji slovenski domovini (Branko Pistivšek) — V spomin štirim Koširjevim bratom (Lojze Ambrožič st.) — Še o našem „zamudništvu“ (R. Smersu) — Narod, narodna kultura in naš odnos do obeh (dr. Viktor Antolin) — Enaka usoda za vse tirane (France Zorec-Kocelj) — Matt Tekavec odgovarja „Prosveti“ — Tako se utrjuje slovensko ime — Za enotno organizacijo borcev — Razmerje vojnih sil atlantskega in varšavskega pakta — 17. slovenski socialni dan v Argentini — Nič posebnega — Filozof in komunistični sopotnik — Pritlikavost — Spominske svečanosti ob 25-letnici vetrinjske tragedije.

Correo
Argentino
Suc. 7

TARIFA REDUCIDA
Concesión No. 6830

Propiedad Intelectual
No. 970.247 - 27/6/1968
Ramón Falcón 4158, Bs. As.